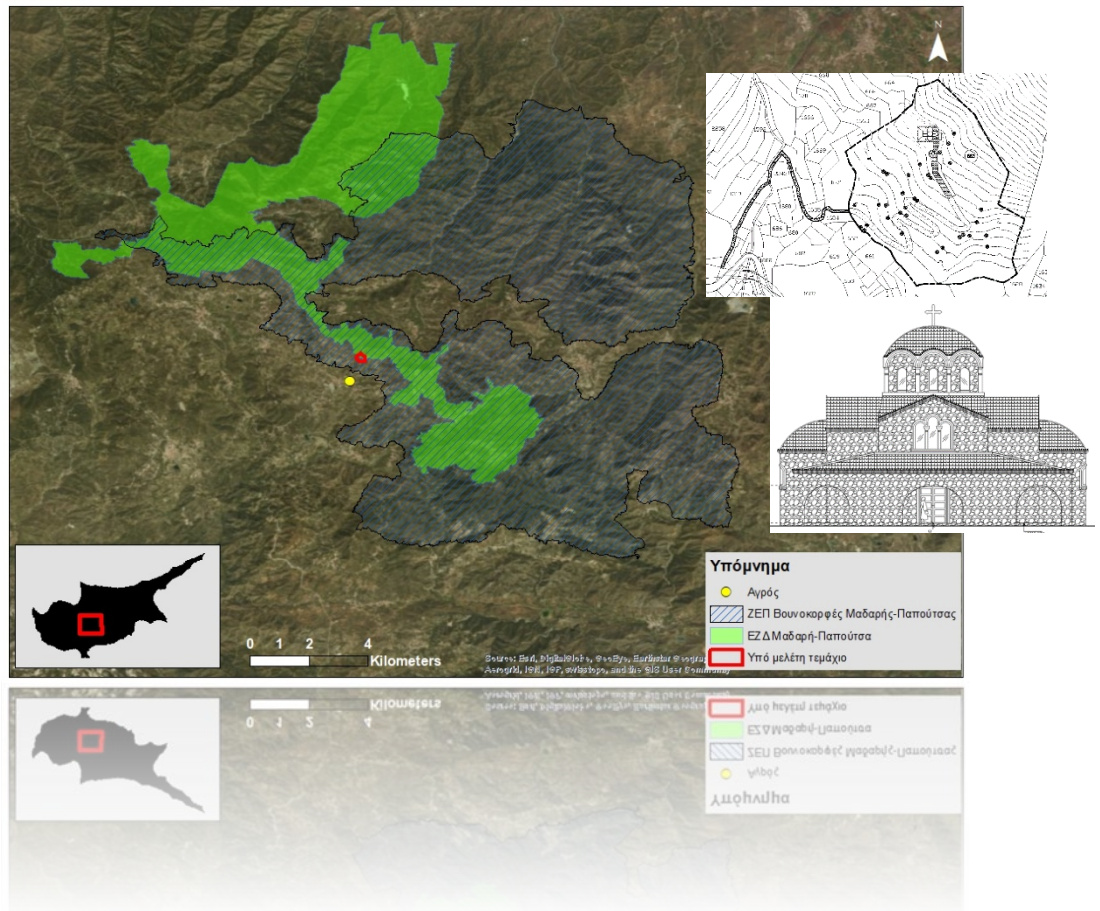

Ερανική Επιτροπή Μονής Μεγάλου Αγρού

Απρίλιος
2018

**ΜΕΛΕΤΗ ΕΚΤΙΜΗΣΗΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ ΑΠΟ ΤΗΝ
ΑΝΕΓΕΡΣΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΠΑΝΑΓΙΑΣ ΣΤΙΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΤΟΥ
ΔΙΚΤΥΟΥ NATURA 2000: ΖΕΠ «CY2000015-
ΒΟΥΝΟΚΟΡΦΕΣ ΜΑΔΑΡΗΣ-ΠΑΠΟΥΤΣΑΣ» & ΕΖΔ
«CY2000005 ΜΑΔΑΡΗ-ΠΑΠΟΥΤΣΑ» ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΑ
ΑΡΘΡΑ 6(3) & 6(4) ΤΗΣ ΟΔΗΓΙΑΣ 92/43/ΕΟΚ, ΕΝΤΟΣ
ΤΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ ΤΟΥ ΑΓΡΟΥ**

Λεωφόρος Σταυρού 3, Γραφείο 202, Στρόβολος 2035, Λευκωσία, ΚΥΠΡΟΣ
Τηλ.: (+) 357 22 429444 • Fax: (+) 357 22 519904 • e-mail: info@iaco.com.cy • web: www.iaco.com.cy

Τελική Έκθεση Δέουσας (Στάδιο Προελέγχου)	27/04/2018	Φοίβη Βαγιανού	Τελική Έκθεση Δέουσας (Στάδιο Προελέγχου)	27/04/2018
Έκδοση/ Αναθεώρηση	Ημερομηνία	Έλεγχος από	Αναφορά αρχείου	Σχόλια
Κωδικός Έργου:	ΕΙΑ_ΕC_2017_01			
Τίτλος Έργου:	ΜΕΛΕΤΗ ΕΚΤΙΜΗΣΗΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΝΕΡΓΕΣΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΠΑΝΑΓΙΑΣ ΣΤΙΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΤΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ NATURA 2000: ΖΕΠ «CY2000015- ΒΟΥΝΟΚΟΡΦΕΣ ΜΑΔΑΡΗΣ-ΠΑΠΟΥΤΣΑΣ» & ΕΖΔ «CY2000005 ΜΑΔΑΡΗ-ΠΑΠΟΥΤΣΑ» ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΑ ΑΡΘΡΑ 6(3) & 6(4) ΤΗΣ ΟΔΗΓΙΑΣ 92/43/ΕΟΚ, ΕΝΤΟΣ ΤΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ ΤΟΥ ΑΓΡΟΥ			

© Απαγορεύεται η αναδημοσίευση, η αναπαραγωγή, ολική, μερική ή περιληπτική, ή η απόδοση κατά παράφραση ή διασκευή του περιεχομένου της παρούσας έκθεσης, με οποιονδήποτε τρόπο, μηχανικό, ηλεκτρονικό, φωτοτυπικό, ηχογράφησης ή άλλο, χωρίς βιβλιογραφική αναφορά (όπως αναφέρεται παρακάτω) και σύμφωνα με τον περί Δικαιωμάτων Πνευματικής Ιδιοκτησίας Νόμου, Ν. 59/76 και των Κανόνων του Διεθνούς Δικαίου που ισχύουν στην Κύπρο.

Βιβλιογραφική Αναφορά: I.A.CO Environmental and Water Consultants Ltd (2018). Μελέτη Εκτίμησης Επιπτώσεων από την ανέγερση εκκλησίας Παναγιάς στις περιοχές του δικτύου Natura 2000 Ζώνη Ειδικής Προστασίας (ΖΕΠ) «CY2000015-Βουνοκορφές Μαδαρής-Παπούτσας» και Ειδική Ζώνη Διατήρησης (ΕΖΔ) «CY2000005 Μαδαρή-Παπούτσα» σύμφωνα με τα Άρθρα 6(3) & 6(4) της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ, εντός των διοικητικών ορίων της κοινότητας Αγρού. Ετοιμάστηκε για την Ερανική Επιτροπή Μονής Μεγάλου Αγρού.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ	1
1.1 Γενικά Εισαγωγικά Στοιχεία	1
1.2 Θεσμικό Πλαίσιο Εκπόνησης Μελέτης	4
1.3 Διαδικασία Εκπόνησης της Μελέτης	4
1.4 Ομάδα Μελέτης	8
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΕΡΓΟΥ & ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΕΡΓΟΥ	9
2.1 Σκοπός Εξεταζόμενου Έργου	9
2.2 Περιγραφή Εξεταζόμενου Έργου	9
2.3 Φάση Κατασκευής	11
2.4 Φάση Λειτουργίας	12
2.5 Χαρακτηριστικά Άμεσης Περιοχής Έργου	13
2.6 Υφιστάμενα, Προτεινόμενα ή Εγκεκριμένα Έργα/ Δραστηριότητες στην περιοχή	20
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3. ΠΕΡΙΟΧΕΣ NATURA 2000.....	22
3.1 CY 2000015: Ζώνη Ειδικής Προστασίας «Βουνοκορφές Μαδαρής-Παπούτσας».....	22
3.1.1 Είδη Ορνιθοπανίδας	22
3.1.2 Στόχοι Διατήρησης.....	28
3.2 CY 2000005: Ειδική Ζώνη Διατήρησης «Μαδαρή-Παπούτσα»	30
3.2.1 Οικότοποι.....	30
3.2.2 Χλωρίδα	32
3.2.3 Πανίδα.....	33
3.2.4 Μέτρα Προτεραιότητας	35
3.3 Πιέσεις – Ανθρωπογενείς επιδράσεις	36
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4. ΣΤΑΔΙΟ 1: ΠΡΟΕΛΕΓΧΟΣ (SCREENING)	38

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1.1 ΓΕΝΙΚΑ ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

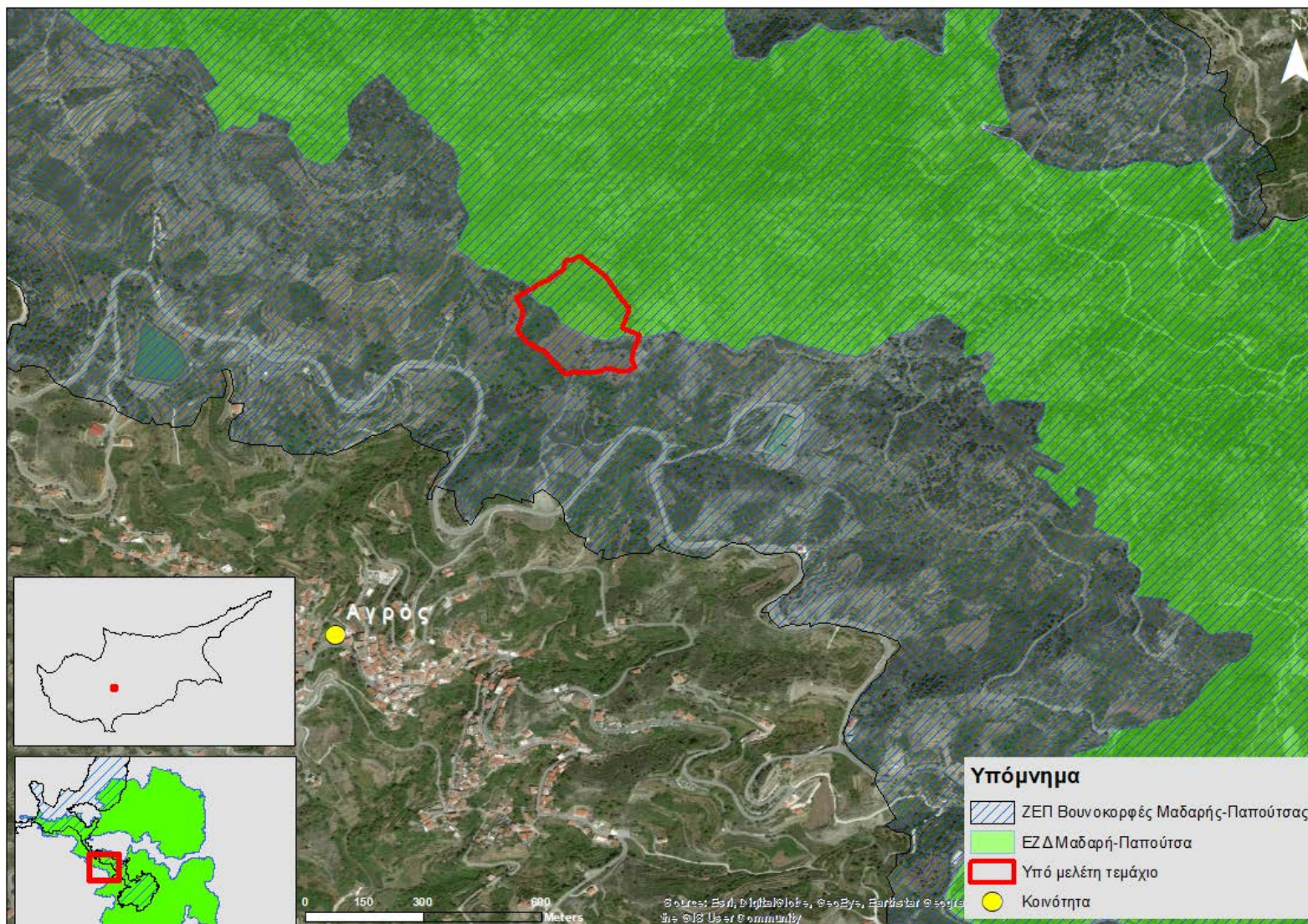
Η παρούσα έκθεση αποτελεί τη **Μελέτη Εκτίμησης Επιπτώσεων** από την **ανέγερση Εκκλησίας** της Παναγιάς του Αγρού εντός των διοικητικών ορίων της **κοινότητας Αγρού** στις περιοχές του δικτύου **Natura 2000 Ζώνη Ειδικής Προστασίας (ΖΕΠ) «CY2000015- Βουνοκορφές Μαδαρής-Παπούτσας»** και **Ειδική Ζώνη Διατήρησης (ΕΖΔ) «CY2000005 Μαδαρή-Παπούτσα»** σύμφωνα με τα **Άρθρα 6(3) & 6(4) της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ**.

Ανάδοχος της παρούσας μελέτης είναι το Συμβουλευτικό Γραφείο Περιβαλλοντικών Μελετών **I.A.CO Environmental & Water Consultants Ltd** βάσει σχετικής σύμβασης με το Φορέα Ανάπτυξης του εξεταζόμενου έργου «Ερανική Επιτροπή Μονής Μεγάλου Αγρού».

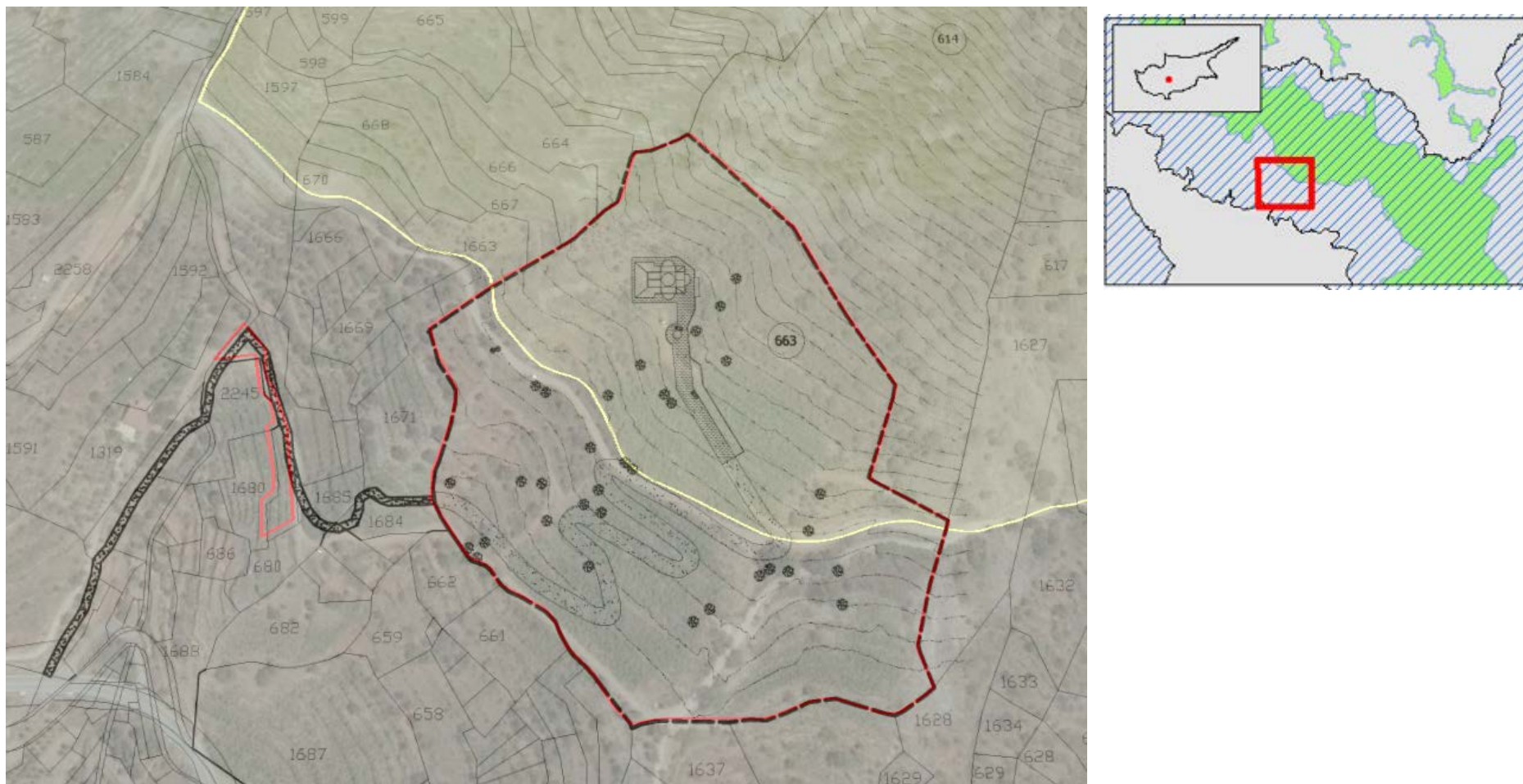
Το υπό μελέτη έργο αφορά στην ανέγερση εκκλησίας 363m² (εσωτερικός καλυμμένος χώρος) και συνοδευτικών διευκολύνσεων, δηλ. οδικό δίκτυο εντός τεμαχίου, θέσεις στάθμευσης, αποχωρητήρια, αποθήκη και πλακόστρωτο προαύλιο. Το τεμάχιο στο οποίο προτείνεται να ανεγερθεί η εκκλησία βρίσκεται βόρεια του οικιστικού πυρήνα της κοινότητας Αγρού στην επαρχία Λεμεσού, έχει συνολική έκταση περίπου 45.000m² και βρίσκεται στην ορεινή περιοχή που εκτείνεται ανατολικά της ψηλότερης κορυφής του Τροόδους.

Το υπό μελέτη έργο εμπίπτει εντός των περιοχών του Δικτύου Natura 2000 ΖΕΠ «Βουνοκορφές Μαδαρής-Παπούτσας» και εν μέρει εντός της ΕΖΔ «Μαδαρή-Παπούτσα» που είναι ενταγμένες στο δίκτυο Natura 2000. Ως εκ τούτου, αντικείμενο της παρούσας μελέτης αποτελεί η εκτίμηση των πιθανών επιπτώσεων του έργου στα είδη και οικοτόπους για τα οποία η περιοχή εντάχθηκε στο δίκτυο Natura 2000.

Στα Σχήματα 1.1-1 και 1.1-2 παρουσιάζεται η θέση του υπό μελέτη έργου σε σχέση με τις περιοχές Natura 2000.

Σχήμα 1.1-1: Χάρτης Προσανατολισμού - τεμάχιο της υπό μελέτης ανάπτυξης και όρια των περιοχών του Δικτύου Natura 2000 (Υπόβαθρο χαρτογράφησης: Esri Digital Globe)

Σχήμα 2.2-1: Χωροθέτηση του υπό μελέτη τεμαχίου και της εκκλησίας σε σχέση με τις περιοχές Natura 2000 (με κίτρινο απεικονίζεται η ΕΖΔ Μαδαρή – Παπούτσα)

1.2 ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΕΚΠΟΝΗΣΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ

Η Οδηγία 92/43/ΕΟΚ αποτελεί τον ακρογωνιαίο λίθο της κοινοτικής πολιτικής για την διατήρηση της βιοποικιλότητας. Δομείται πάνω σε δύο κεντρικούς πυλώνες: α) το δίκτυο προστατευόμενων περιοχών Natura 2000 και β) ένα σύστημα προστασίας των κοινοτικού ενδιαφέροντος ειδών χλωρίδας και πανίδας.

Η Οδηγία προβλέπει τη δημιουργία ενός πανευρωπαϊκού δικτύου προστατευόμενων περιοχών που καλείται Natura 2000. Σε αυτό συμμετέχουν δύο τύποι περιοχών:

- ≡ Περιοχές που χαρακτηρίζονται ως **Ειδικές Ζώνες Διατήρησης** (ΕΖΔ ή Special Areas of Conservation - SAC) επειδή περιλαμβάνουν σημαντικούς τύπους οικοτόπων του Παραρτήματος I, ή/και φιλοξενούν σημαντικά είδη του Παραρτήματος II της **Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ**.
- ≡ Περιοχές που χαρακτηρίζονται ως **Ζώνες Ειδικής Προστασίας** (ΖΕΠ ή Special Protection Areas – SPA) οι οποίες φιλοξενούν είδη ορνιθοπανίδας του Παραρτήματος I της **Οδηγίας 2009/147/ΕΚ** (η οποία κωδικοποίησε και αντικατέστησε την Οδηγία 79/409/ΕΟΚ), ή/και άλλα σημαντικά μεταναστευτικά είδη ορνιθοπανίδας.

Στην Κύπρο, η Οδηγία 92/43/ΕΟΚ εντάχθηκε στο εθνικό δίκαιο με τους Περί Προστασίας και Διαχείρισης της Φύσης και της Άγριας Ζωής Νόμους του 2003 και 2006 (Ν. 153(I)/2003, Ν. 131(I)/2006). Αντίστοιχα, η Οδηγία 2009/147/ΕΚ ενσωματώθηκε στο εθνικό δίκαιο με τον Περί της Προστασίας και διαχείρισης άγριων πτηνών και θηραμάτων Νόμο (Ν. 152(I)/2003).

Κατά τη διαδικασία εξέτασης έργων ή σχεδίων που εμπίπτουν ή γειτνιάζουν με περιοχές του Δικτύου Natura 2000 και δύναται να έχουν επιπτώσεις στα είδη ή/και τους οικοτόπους προτεραιότητας των περιοχών αυτών, εκπονούνται και αξιολογούνται Μελέτες Δέουσας Εκτίμησης Επιπτώσεων στο Περιβάλλον, με σκοπό τη διαφύλαξη των ειδών και οικοτόπων της περιοχής.

Ειδικότερα, σύμφωνα με το **Άρθρο 6, παρ.3 της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ**, *"κάθε σχέδιο, μη άμεσα συνδεδεμένο ή αναγκαίο για τη διαχείριση του τόπου, το οποίο όμως είναι δυνατόν να επηρεάζει σημαντικά τον εν λόγω τόπο, καθ' εαυτό ή από κοινού με άλλα σχέδια, εκτιμάται δεόντως ως προς τις επιπτώσεις του στον τόπο, λαμβανομένων υπόψη των στόχων διατήρησής του. Βάσει των συμπερασμάτων της εκτίμησης των επιπτώσεων στον τόπο και εξαιρουμένης της περίπτωσης των διατάξεων της παραγράφου 4, οι αρμόδιες εθνικές αρχές συμφωνούν για το οικείο σχέδιο μόνον αφού βεβαιωθούν ότι δεν θα παραβιάσει την ακεραιότητα του τόπου περί του οποίου πρόκειται και, ενδεχομένως, αφού εκφρασθεί πρώτα η δημόσια γνώμη"*. Σε αυτά τα πλαίσια, κρίνεται απαραίτητο όπως εκπονηθεί Δέουσα Εκτίμηση των Επιπτώσεων στο Περιβάλλον που πιθανώς να προκύπτουν από την πραγματοποίηση και λειτουργία του υπό μελέτη έργου, το οποίο όπως ήδη αναφέρθηκε, εμπίπτει σε περιοχή ΖΕΠ και ΕΖΔ του δικτύου Natura 2000.

1.3 ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΕΚΠΟΝΗΣΗΣ ΤΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ

Για την εκπόνηση Δέουσας Εκτίμησης των Επιπτώσεων δίδονται κατευθυντήριες γραμμές από την Ε.Ε. μέσω του Κατευθυντήριου Κειμένου του DG Environment της Ευρωπαϊκής Επιτροπής *"Assessment of plans and projects significantly affecting Natura 2000 sites - Methodological guidance*

on the provisions of Article 6(3) and (4) of the Habitats Directive 92/43/EEC", προκειμένου να διερευνηθούν όλες οι διαθέσιμες επιλογές και να γίνουν οι απαραίτητες εκτιμήσεις για τις επιπτώσεις στους οικοτόπους και τα είδη, σε αντιδιαστολή με την αναγκαιότητα υλοποίησης ενός έργου που εμπίπτει σε τμήμα του δικτύου Natura 2000.

Σύμφωνα με το Κατευθυντήριο έγγραφο, τα στάδια/βήματα εκπόνησης της μελέτης Δέουσας Εκτίμησης των Επιπτώσεων είναι τα εξής:

1] Στάδιο 1: Προέλεγχος (Screening)

Προσδιορισμός πιθανών δυνητικών επιπτώσεων (συμπεριλαμβανομένων και συνεργιστικών επιπτώσεων) του Έργου σε περιοχή/ες NATURA 2000 και εκτίμηση κατά πόσον αυτές είναι σημαντικές.

2] Στάδιο 2: Δέουσα Εκτίμηση (Appropriate Assessment)

Αναλυτική εκτίμηση των επιπτώσεων του Έργου στην ακεραιότητα περιοχής/ών NATURA 2000, είτε από μόνο του είτε σε συνδυασμό με άλλα έργα ή δραστηριότητες. Εξετάζονται αναλυτικά οι επιπτώσεις σε σημαντικούς οικοτόπους, σημαντικά είδη και τα ενδιαυτήματά τους, στη συνεκτικότητα του Δικτύου Natura 2000, στη διατήρηση των αντικειμένων που προστατεύονται στην/στις εν λόγω περιοχή/ές. Επίσης, στις περιπτώσεις όπου υπάρχουν σημαντικές αρνητικές επιπτώσεις στα παραπάνω, γίνεται εκτίμηση μέτρων εξάλειψης και περιορισμού των επιπτώσεων αυτών.

3] Στάδιο 3: Αξιολόγηση εναλλακτικών λύσεων

Εκτίμηση εναλλακτικών λύσεων όπου επιτυγχάνονται οι σκοποί του έργου και αποφεύγονται οι αρνητικές επιπτώσεις στην ακεραιότητα περιοχής/ών NATURA 2000.

4] Στάδιο 4: Πρόταση - Αξιολόγηση αντισταθμιστικών μέτρων

Στην περίπτωση όπου δεν υπάρχουν εναλλακτικές λύσεις και οι αρνητικές επιπτώσεις παραμένουν, αλλά για επιτακτικούς λόγους υπέρτατου δημοσίου συμφέροντος κρίνεται ότι το Έργο θα πρέπει να υλοποιηθεί (βάσει αιτιολογημένης και αναλυτικής διαδικασίας), προτείνονται και αξιολογούνται αντισταθμιστικά μέτρα.

Κάθε ένα από τα παραπάνω στάδια καθορίζει εάν το επόμενο στάδιο της διαδικασίας απαιτείται.

Τα στάδια/βήματα που ακολουθούνται στη διαδικασία Δέουσας Εκτίμησης Επιπτώσεων στο Περιβάλλον από ένα προτεινόμενο Έργο που δύναται να επηρεάζει μια περιοχή του δικτύου Natura 2000 παρατίθενται και αναλυτικά στην Εικόνα 1.3-1.

Απαντώντας στην πρώτη διαδικαστική ερώτηση της Εικόνας 1.3-1, κατά πόσο το έργο συνδέεται με ή είναι απαραίτητο για τη διαχείριση της περιοχής για σκοπούς προστασίας και διατήρησης της φύσης, η απάντηση είναι αρνητική. Ως εκ τούτου προκύπτει ότι το υπό μελέτη έργο θα πρέπει να

αξιολογηθεί κατά πόσο θα επηρεάσει σημαντικά την περιοχή, τους οικότοπους και τα είδη που αυτοί φιλοξενούν.

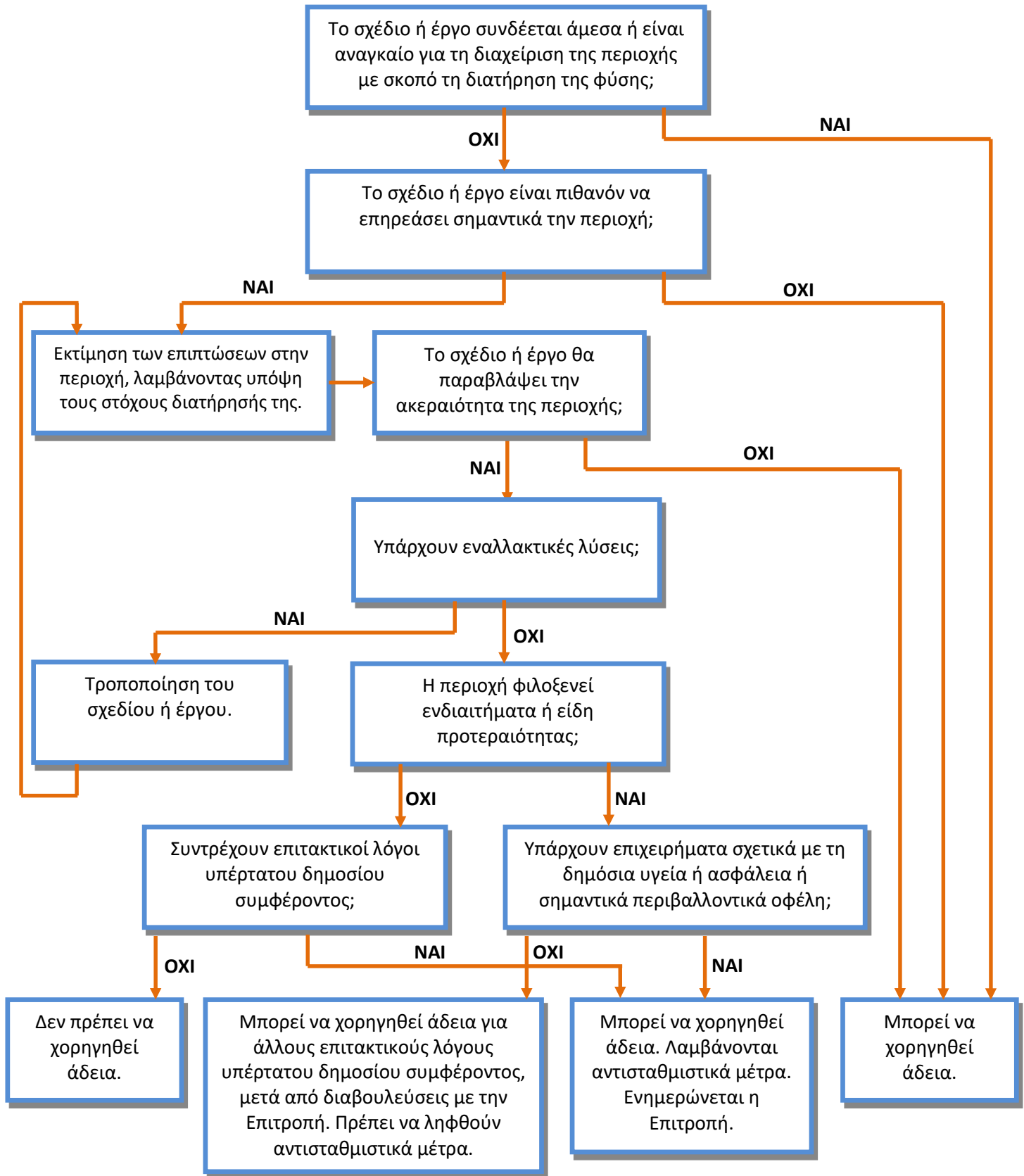
Έτσι, στο πλαίσιο της παρούσας μελέτης γίνεται εκτίμηση κατά πόσο η υλοποίηση και λειτουργία του έργου θα επηρεάσει σημαντικά τις περιοχές ΖΕΠ «CY2000015- Βουνοκορφές Μαδαρής-Παπούτσας» και ΕΖΔ «CY2000005 Μαδαρή-Παπούτσα» και εφόσον αυτό κρίνεται πιθανόν, στη συνέχεια γίνεται εκτίμηση των επιπτώσεων στην περιοχή, λαμβανομένων υπόψη των στόχων διατήρησης της.

Συμφωνα με τα παραπάνω, η διάρθρωση της παρούσας μελέτης ακολουθεί τα παραπάνω στάδια (Κεφάλαιο 4: Προέλεγχος), αφού πρώτα παρατίθενται τα βασικά στοιχεία και δεδομένα για το προτεινόμενο έργο (Κεφάλαιο 2) και για τις περιοχές του δικτύου Natura 2000 που δυνητικά επηρεάζονται από το προτεινόμενο έργο (Κεφαλαίο 3).

Επίσης, είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι η παρούσα μελέτη περιλαμβάνει στοιχεία βάσει της Λίστας Ελέγχου του Τμήματος Περιβάλλοντος¹ (Πληροφορίες οι οποίες πρέπει να περιλαμβάνονται στη Μελέτη Δέουσας Εκτίμησης που ετοιμάζεται για σχέδια ή έργα που εμπίπτουν ή γειτνιάζουν με περιοχές του Δικτύου Natura 2000, Μάρτιος 2011).

1

[http://www.moa.gov.cy/moa/environment/environmentnew.nsf/07A40145C49D8EDFC2258084002BC244/\\$file/ChecklistDeousa.pdf](http://www.moa.gov.cy/moa/environment/environmentnew.nsf/07A40145C49D8EDFC2258084002BC244/$file/ChecklistDeousa.pdf)

Εικόνα 1.3-1: Βήματα της διαδικασίας Δέουσας Εκτίμησης Επιπτώσεων στο Περιβάλλον βάσει του Άρθρου 6.3 & 6.4 της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ¹

1.4 ΟΜΑΔΑ ΜΕΛΕΤΗΣ

Η ομάδα μελέτης, η οποία αποτελείται από στελέχη και συνεργάτες του γραφείου I.A.CO Environmental & Water Consultants Ltd που εργάστηκαν για την εκπόνηση της παρούσας μελέτης, παρουσιάζεται στη συνέχεια:

Άγης Ιακωβίδης	Υπεύθυνος Έργου: Πολιτικός Μηχανικός/ Μηχανικός Περιβάλλοντος (MSc)
Φοίβη Βαγιανού	Βιολόγος, Ωκεανογράφος (MSc)
Αγγέλα Νικολάου	Χημικός Μηχανικός, Παραγωγή & Διαχείριση Ενέργειας (MSc)
Αθηνά Παπαθεοδούλου	Βιολόγος / Περιβαλλοντολόγος (MSc)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΕΡΓΟΥ & ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΕΡΓΟΥ

2.1 ΣΚΟΠΟΣ ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟΥ ΈΡΓΟΥ

Η εκκλησία έχει σκοπό να λειτουργεί ως σημείο συγκέντρωσης των κειμηλίων από την Ιερά Μονή του Μεγάλου Αγρού, η οποία υπήρχε στην περιοχή και από την οποία πήρε το όνομά της η κοινότητα του Αγρού. Στην παρούσα φάση τα ιερά αυτά κειμήλια εκτίθενται και φυλάγονται σε διάφορα μέρη, όπως το εκκλησάκι δίπλα από το ναό Παναγίας Ελεούσης στο κέντρο της κοινότητας και σε άλλα μουσειακά ιδρύματα στην επαρχία Λευκωσίας. Σκοπός είναι, αυτή η εκκλησία σε συνδυασμό με άλλα υφιστάμενα έργα ή/ και έργα που εκτελούνται στην κοινότητα, να αποτελέσουν τουριστικό πόλο έλξης, με το συγκεκριμένο οικοδόμημα να έχει ως στόχο την ανάδειξη της εκκλησιαστικής πολιτιστικής κληρονομιάς.

2.2 ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟΥ ΈΡΓΟΥ

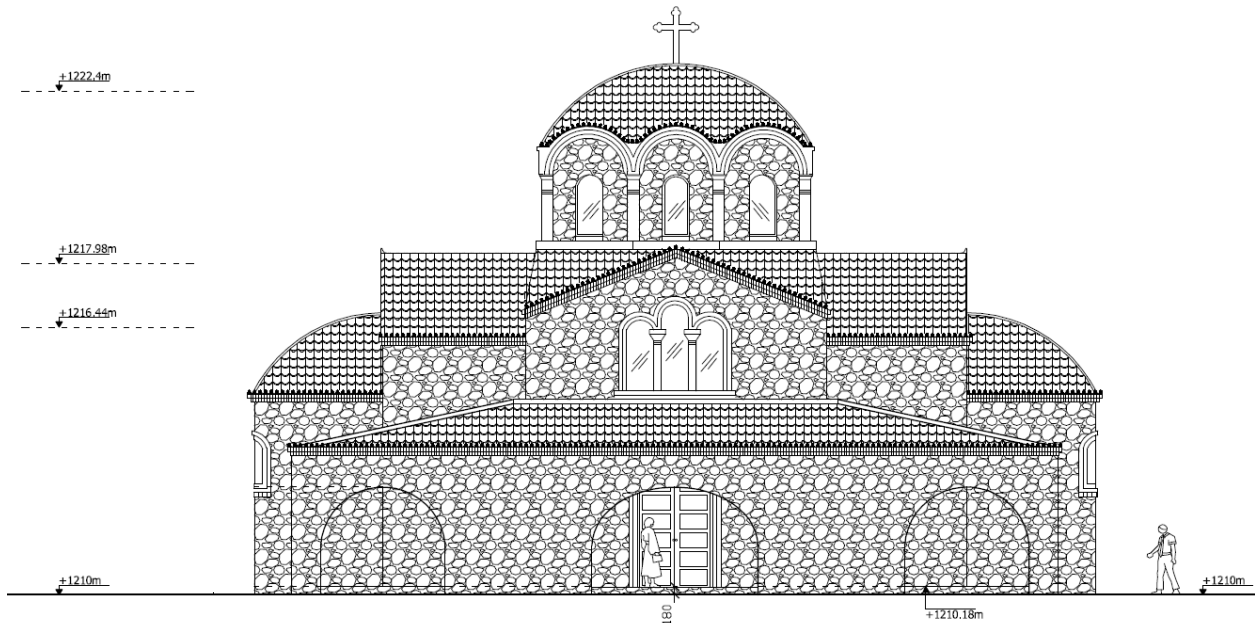
Το έργο αφορά στην ανέγερση εκκλησίας 363m² (εσωτερικός καλυμμένος χώρος) και συνοδών διευκολύνσεων, δηλ. οδικό δίκτυο εντός τεμαχίου, θέσεις στάθμευσης, αποχωρητήρια, αποθήκη και πλακόστρωτο προαύλιο (Σχήματα 2.2-2 και 2.2-3).

Συγκεκριμένα, η εκκλησία θα έχει εμβαδό 363m² εσωτερικού καλυμμένου χώρου, ενώ στη δυτική του είσοδο θα υπάρχει υπαίθριος καλυμμένος χώρος εμβαδού 76m². Ο πλακόστρωτος χώρος του προαυλίου θα καλύπτει έκταση 970m², ενώ το βοηθητικό οικοδόμημα, στο οποίο θα χωροθετούνται τρία αποχωρητήρια (εκ των οποίων το ένα για ΑΜΕΑ) και η αποθήκη, θα έχει εμβαδό 29m². Ο αρχιτεκτονικός τύπος της εκκλησίας θα είναι Βυζαντινού ρυθμού (εγγεγραμμένος σταυροειδής με τρούλο), ενώ τόσο ο ναός όσο και το βοηθητικό οικοδόμημα (αποχωρητήρια – αποθήκη), θα είναι επενδυμένα με φυσική πέτρα της περιοχής, «πέτρα Τροόδους». Το συνολικό ύψος της εκκλησίας - συμπεριλαμβανομένου και του τρούλου- ανέρχεται στα 12,7 m (Σχήμα 2.2-1). Η μέγιστη χωρητικότητα της εκκλησίας σύμφωνα με τον μοναστηριακό σχεδιασμό θα είναι 150 άτομα.

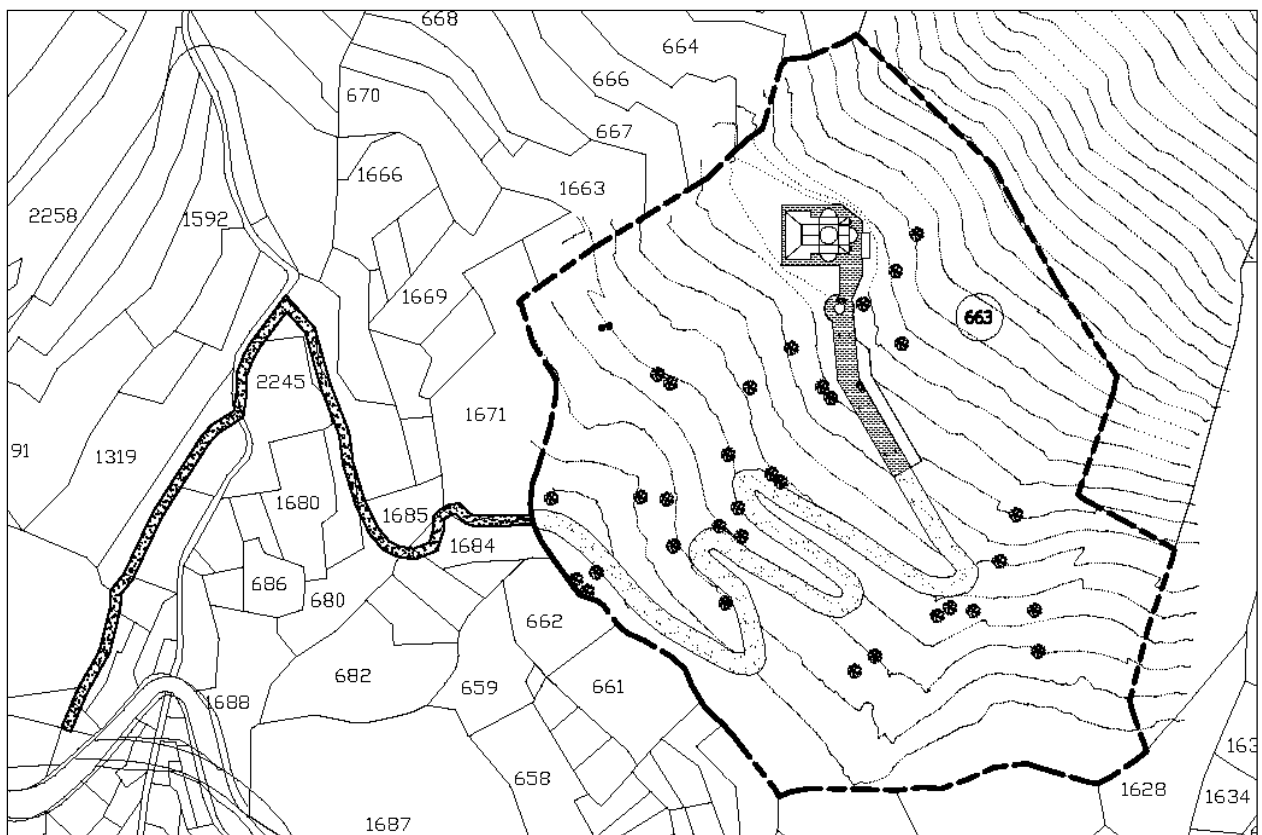
Παράλληλα, περιλαμβάνονται 18 θέσεις στάθμευσης (συμπεριλαμβανομένων 3 για ΑΜΕΑ), οι οποίες τοποθετούνται εκατέρωθεν του εσωτερικού οδικού δικτύου. Η διαμόρφωση των δύο περιοχών των χώρων στάθμευσης, εκατέρωθεν του οδικού δικτύου, θα καταλαμβάνει συνολικό εμβαδό περίπου 280m². Το οδικό δίκτυο εσωτερικά του τεμαχίου θα έχει μήκος περίπου 500 m πλέον του κυκλικού κόμβου όπως προαναφέρθηκε, ενώ ο δρόμος θα παραμείνει χωματόδρομος και θα ακολουθήσει τη μορφολογία του φυσικού εδάφους ώστε να ελαχιστοποιηθούν οι χωματουργικές εργασίες για την κατασκευή του.

Στο βορειοανατολικό σύνορο του πλακόστρωτου προαυλίου θα κτιστεί τοίχιο ύψους 1,5m (σε σχέση με το επίπεδο του πλακόστρωτου). Το εν λόγω τοίχιο θα έχει μήκος περίπου 110m, και θα επεκτείνεται πέραν του βορειοανατολικής περιμέτρου του προαυλίου, προς τα ανατολικά καλύπτοντας έτσι μέρος του κυκλικού κόμβου και μέρος του οδικού δικτύου εντός του τεμαχίου, έως σε σημείο που να φτάνει τους χώρους στάθμευσης που θα δημιουργηθούν βόρεια του εν λόγω δικτύου (Σχήμα 2.2-2).

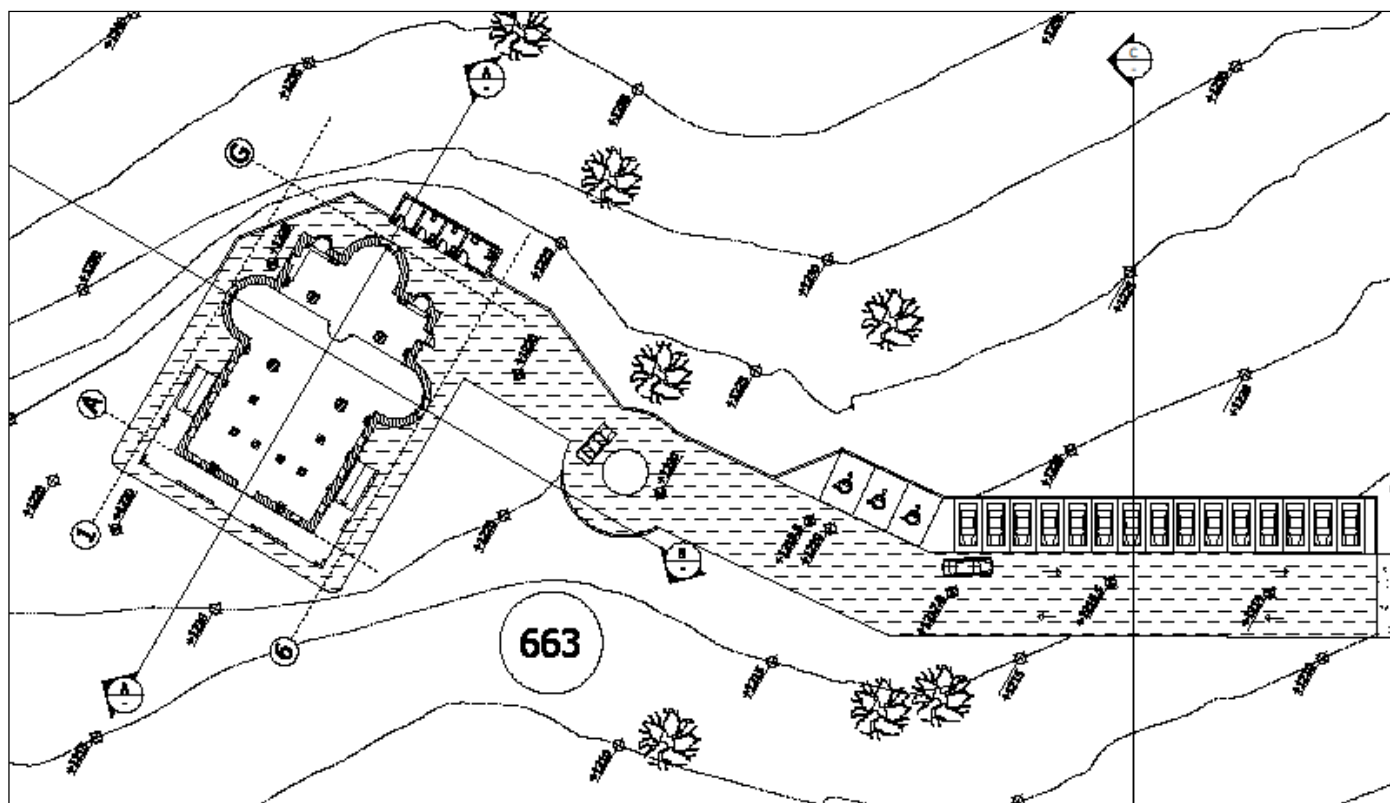
Το οδικό δίκτυο που καταλήγει στα σύνορα του τεμαχίου και το συνδέει με το δευτερεύον οδικό δίκτυο (F945 – Λεωφόρος Παρακαμπτήριου), αφορά μη εγγεγραμμένο υφιστάμενο χωματόδρομο, για τον οποίο υπάρχει αίτημα για εγγραφή σε δημόσιο με τη διαδικασία της εξασφάλισης συγκαταθέσεων για δωρεάν παραχώρηση. Το οδικό δίκτυο προωθείται από το Κοινοτικό Συμβούλιο, το οποίο ενημερώνει ότι η εγγραφή του είναι στα τελικά του στάδια.

Σχήμα 2.1-1: Όψη της υπό μελέτης εκκλησίας Παναγίας Αγρού

Σχήμα 2.2-2: Χωροταξικό σχέδιο της υπό μελέτης εκκλησίας του Παναγίας Αγρού

Σχήμα 2.2-3: Χωροταξικό σχέδιο της υπό μελέτης εκκλησίας Παναγίας Αγρού με κάτοψη του ισογείου

2.3 ΦΑΣΗ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗΣ

Στην περιοχή ανέγερσης της εκκλησίας έχουν ήδη εκτελεστεί χωματουργικές εργασίες εκσκαφής – επιχωμάτωσης, από όπου έχει ήδη δημιουργηθεί ένα πλατό εμβαδού περίπου 1.500m² (Σχήμα 2.3-1). Παράλληλα, σύμφωνα με τα σχέδια για την κατασκευή της εκκλησίας και του σχετικού προαύλιου και χώρου στάθμευσης εκτιμάται ότι θα χρειαστεί περαιτέρω επιχωμάτωση το μέγιστο 10 m³.

Για τη διαμόρφωση του εσωτερικού οδικού δικτύου λήφθηκε υπόψη και ακολουθήθηκε κατά το μέγιστο δυνατό το τοπογραφικό ανάγλυφο, έχοντας ως αποτέλεσμα η διαφορά τυχόν ποσοτήτων χωμάτων εκσκαφής και επιχωματώσεων να ελαχιστοποιείται. Αναφέρεται ότι ο όγκος χώματος εκσκαφής για τη διαμόρφωση του οδικού δικτύου εκτιμάται περίπου στα 125m³ και ο όγκος χώματος επιχωμάτωσης περίπου 25m³.

Από το χώμα εκσκαφής περίπου 30% (35m³) θα αξιοποιηθεί ως χώμα επιχωμάτωσης για τη δημιουργία του δρόμου και την σχετική επιχωμάτωση στην εκκλησία. Η υπόλοιπη ποσότητα 70% (85m³) θα μεταφερθεί προς τελική διάθεση/απόρριψη σε αδειοδοτημένο χώρο. Εκτιμώνται περίπου 6 δρομολόγια, με την προϋπόθεση ότι η χωρητικότητα των φορτηγών που θα χρησιμοποιηθούν θα είναι 15m³.

Η διάρκεια κατασκευής του έργου εκτιμάται σε 18 μήνες.

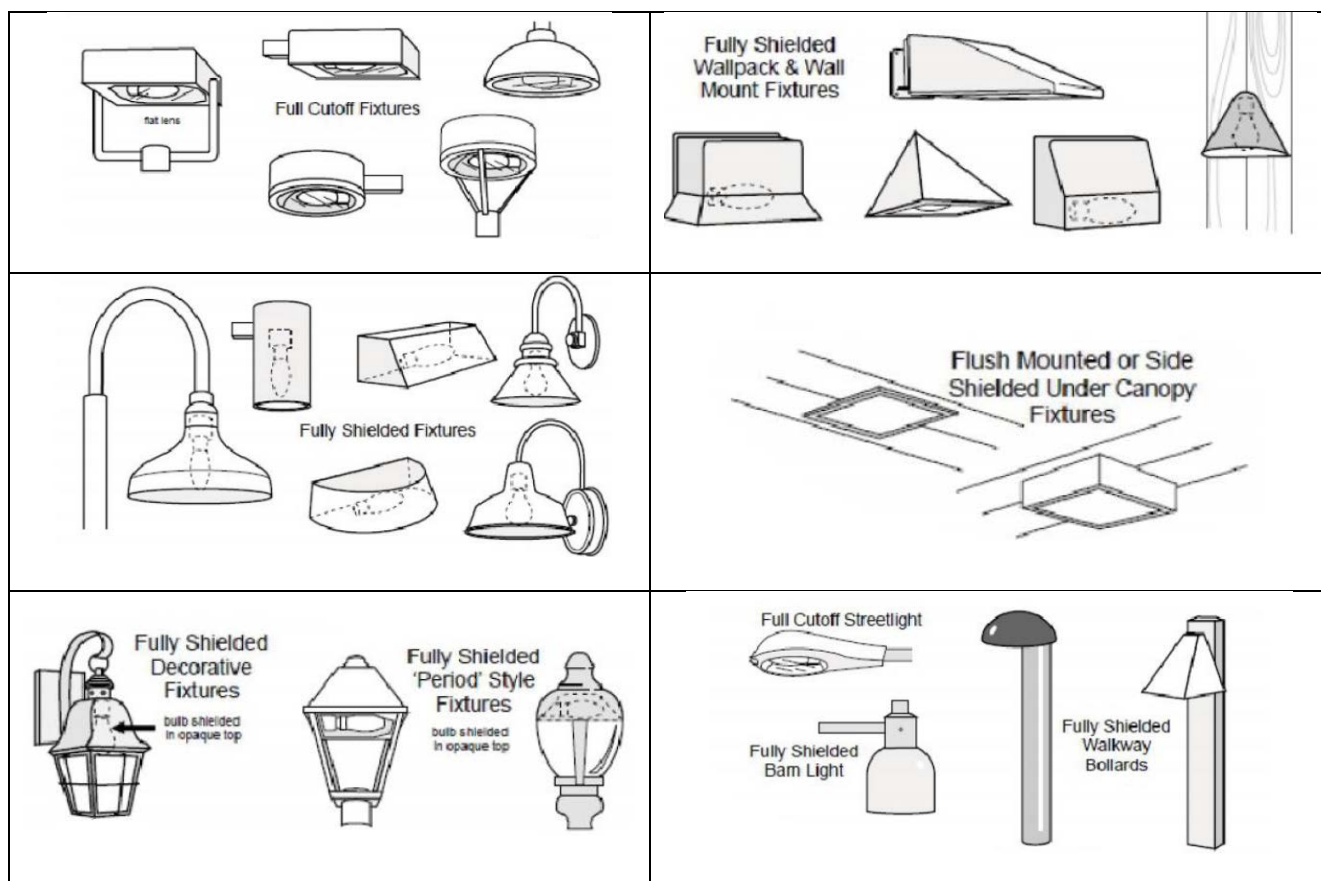
2.4 ΦΑΣΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ

Η εκκλησία θα λειτουργεί μία φορά το χρόνο στις 8 Σεπτεμβρίου όταν γιορτάζεται η Γέννηση της Θεοτόκου, ενώ θα είναι ανοικτή στο κοινό όλες τις Κυριακές του χρόνου για επίσκεψη, καθώς σε αυτήν θα εκτίθενται εκκλησιαστικά κειμήλια.

Η παροχή νερού θα γίνεται από κοινοτική γεώτρηση η οποία βρίσκεται εντός του τεμαχίου 663. Η γεώτρηση διανοίχθηκε από την κοινότητα για χρήση ως πηγή υδατοπρομήθειας της κοινότητας του Αγρού κατόπιν της έγκρισης της Εκκλησιαστικής Επιτροπής της κοινότητας εφόσον το τεμάχιο είναι εκκλησιαστικός κλήρος.

Εξωτερικός φωτισμός θα υπάρχει στο προαύλιο της εκκλησίας αλλά θα λειτουργεί μόνο για τις ημέρες εορτασμού περί της 8^{ης} Σεπτεμβρίου, όπου θα υπάρχει προσέλευση κατά τις νυχτερινές ώρες (εσπερινός). Η ύπαρξη φωτιστικών σωμάτων θα είναι περιορισμένη στην απόλυτα αναγκαία ώστε να υπάρχει ικανοποιητικός φωτισμός για τους επισκέπτες τις βραδινές ώρες. Η χρωματική απόδοση των φωτεινών πηγών θα κυμαίνεται στο φάσμα του «amber» (πορτοκαλί) το οποίο έχει τις λιγότερες επιπτώσεις στην νυχτερινή όραση. Το φάσμα αυτό μειώνει τις επιπτώσεις που έχει ο τεχνητός φωτισμός στο περιβάλλον. Τα επίπεδα φωτισμού τα οποία θα καθορίζουν και την ποσότητα των φωτιστικών που θα χρησιμοποιηθούν θα είναι τα ελάχιστα δυνατά με βάση τα διεθνή πρότυπα. Η έκταση που θα καλύπτει ο φωτισμός και κατ' επέκταση η φωτορρύπανση θα περιορίζεται με κατάλληλα φωτιστικά (downlights) με κατάλληλα cut-offs, ανακλαστήρες και διαθλαστήρες.

Τα φωτιστικά που θα χρησιμοποιηθούν θα εμπίπτουν στην κατηγορία των «shielded lighting fixtures» όπου τυπικά είδη φαίνονται ακολούθως.

Σχήμα 2.4-1: Τύποι φωτιστικών που μπορούν να χρησιμοποιηθούν για τον εξωτερικό φωτισμό

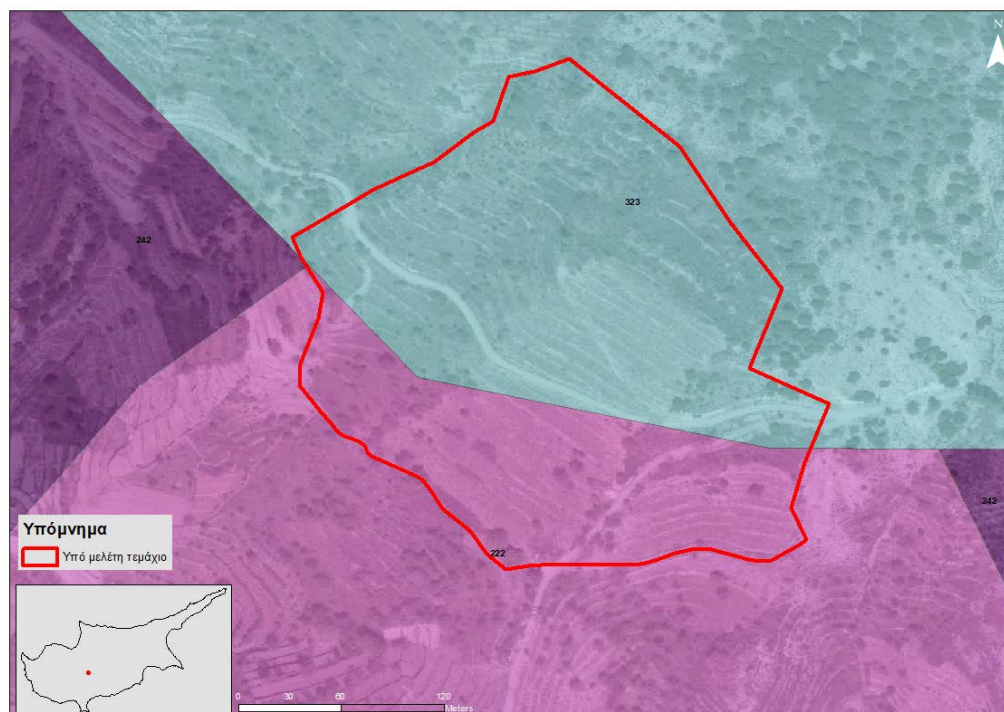
Ο φωτισμός τις νυκτερινές ώρες θα λειτουργεί μόνο τις ημέρες του χρόνου όπου θα υπάρχει προσέλευση στον ναό, ενώ για όλες τις υπόλοιπες μέρες του έτους ο φωτισμός του προαύλιου χώρου προτείνεται να είναι στοιχειώδης, και για σκοπούς ασφαλείας, και θα ενισχύεται ενδεχομένως με το χρήση αισθητήρων κίνησης. οι λαμπτήρες που θα χρησιμοποιηθούν τόσο για τους εσωτερικούς χώρους όσο και στους εξωτερικούς χώρους θα είναι τεχνολογίας LED και θα έχουν συσχετισμένη Θερμοκρασία Χρώματος 2700K, με μειωμένη ένταση του μπλε φάσματος, με μήκος κύματος 550 – 650 nm.

2.5 ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΆΜΕΣΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΈΡΓΟΥ

Η περιοχή της προτεινόμενης ανάπτυξης παρουσιάζει μέτρια ανθρωπογενή δραστηριότητα, η οποία αφορά κυρίως γεωργικές καλλιέργειες μη εντατικής μορφής και υφιστάμενο αγροτικό οδικό δίκτυο, το οποίο διασχίζει το τεμάχιο κυρίως στο κεντρικό και νότιο του μέρος.

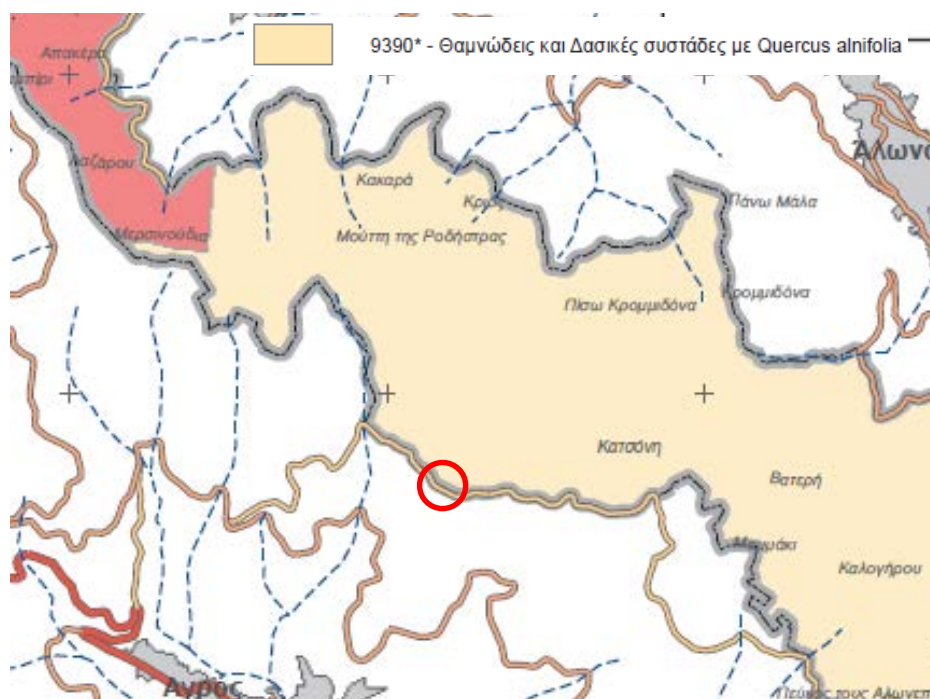
Σύμφωνα με τον χάρτη Εδαφοκάλυψης CORINE Land Cover 2012, η περιοχή της ανάπτυξης, αποτελείται από γεωργική γη (Κωδικός 222) και από σκληρόφυλλη βλάστηση στα βόρεια (Κωδικός 323) (Σχήμα 2.5-1).

Σύμφωνα με το Χάρτη Οικοτόπων της περιοχής Natura ΕΖΔ (CY2000005)² ο οποίος έγινε το 2007, το βόρειο μισό κομμάτι του υπό μελέτη τεμαχίου (εκεί που χωροθετείται η εκκλησία) αποτελεί οικότοπο προτεραιότητας “Θαμνώδεις και Δασικές συστάδες με *Quercus alnifolia*” (Σχήμα 2.5-2), κάτι που δεν επιβεβαιώθηκε από τις εργασίες πεδίου που έγιναν στα πλαίσια της μελέτης αυτής.

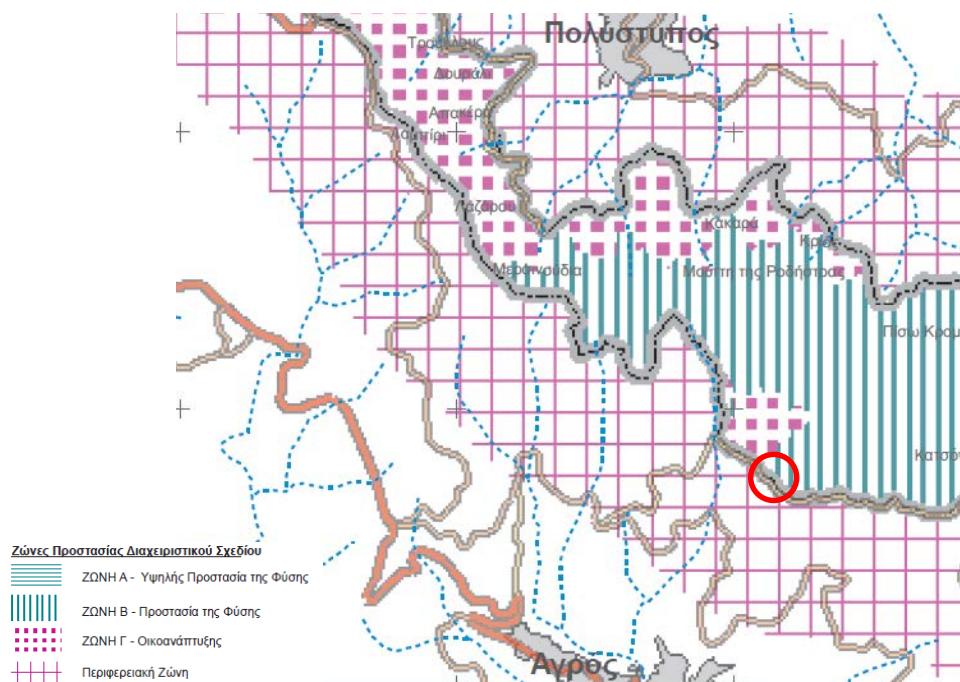
Σχήμα 2.5-1: Εδαφοκάλυψη στο υπό μελέτη τεμάχιο, βάσει του χάρτη Corine 2012. Κωδικός 222: Οπωροφόρα δένδρα και φυτείες με σαρκώδεις καρπούς 323: Σκληρόφυλλη βλάστηση. (Υπόβαθρο χαρτογράφησης Ορροφωτογραφίες Τμ. Κτηματολογίου και Χωρομετρίας 2014)

² Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης & ΟΜΙΚΡΟΝ Σχεδιασμός Μελέτη & Διαχείριση Περιβαλλοντικών & Τεχνικών Έργων Ε.Π.Ε (2007). Ετοιμασία Διαχειριστικού Σχεδίου για την Περιοχή/ Τμήμα Μαδάρης Παπούτσας. Υπηρεσία Περιβάλλοντος

Σχήμα 2.5-2: Απόσπασμα χάρτη «Οικότοποι και Ενδιαιτήματα» από Διαχειριστικό Σχέδιο περιοχής ΕΖΔ CY2000005³ (με κόκκινο φαίνεται η θέση του υπό εξέταση τεμαχίου)

Επίσης, σύμφωνα με τον Χάρτη «Ζώνες Προστασίας» του ως άνω Διαχειριστικού Σχεδίου της περιοχής Natura ΕΖΔ (CY2000005), η περιοχή μελέτης συνορεύει με τη προτεινόμενη από το Διαχειριστικό Σχέδιο Ζώνη Γ – Οικοανάπτυξης, και εντάσσεται εντός Ζώνης Β – Προστασία της Φύσης.

Σχήμα 2.5-3: Απόσπασμα χάρτη «Ζώνες Προστασίας» από Διαχειριστικό Σχέδιο περιοχής ΕΖΔ CY2000005 (με κόκκινο φαίνεται η θέση του υπό εξέταση τεμαχίου)

³ Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης & ΟΜΙΚΡΟΝ Σχεδιασμός Μελέτη & Διαχείριση Περιβαλλοντικών & Τεχνικών Έργων Ε.Π.Ε (2007). Ετοιμασία Διαχειριστικού Σχεδίου για την Περιοχή/ Τμήμα Μαδάρης Παπούτσας. Υπηρεσία Περιβάλλοντος

Πέρα από τις βιβλιογραφικές πηγές για τις χρήσεις, βλάστησης και είδη πανίδας και χλωρίδας στην περιοχή του έργου, όπως αυτά παρουσιάζονται στο Κεφάλαιο 3 «Περιοχές Natura 2000», επιτόπιες επισκέψεις και εργασίες πεδίου διεξήχθησαν στις 03/01/18 και 08/02/18. Σκοπός των εργασιών πεδίου ήταν η ακριβής καταγραφή των τύπων βλάστησης και προκαταρκτικές καταγραφές ειδών πανίδας και χλωρίδας εντός των ορίων του υπό μελέτη έργου.

⇒ Τύποι Βλάστησης

Στο μεγαλύτερο μέρος του, το τεμάχιο αποτελείται από γεωργικές καλλιέργειες μη εντατικής μορφής, κυρίως από αμπελώνα ή εγκαταλειμμένες μη αρδευόμενες καλλιέργειες στις οποίες σήμερα κυριαρχούν οι αμυγδαλιές (*Prunus dulcis*) και μοσφιλιές (*Crataegus azarolus*) (Εικόνα 2.5-1). Στο βορειότερο άκρο του τεμαχίου η βλάστηση αποτελείται από φυσικές ή ημιφυσικές θαμνώδεις διαπλάσεις, που αποτελούν στάδιο διαδοχής μετά την εγκατάλειψη της καλλιέργειας. Οι λιθοδομές από τις γεωργικές δραστηριότητες του παρελθόντος είναι ακόμα εμφανείς. Υφιστάμενο αγροτικό οδικό δίκτυο διασχίζει το τεμάχιο κυρίως στο κεντρικό και νότιο του μέρος. Στο τμήμα αυτό κυριαρχούν οι ξυσταριές (*Cistus creticus*) ενώ υπάρχουν μικρές συστάδες με λατζιές (*Quercus alnifolia*) και μεμονωμένα άτομα δρυ (*Quercus infectoria*) και *J. oxycedrus* (Σχήμα 2.5-3).

Όσον αφορά στους οικοτόπους, στο τεμάχιο δεν εντοπίζονται τύποι οικοτόπων του Παραρτήματος Ι της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ, αφού όπως προαναφέρθηκε κυριαρχούν οι καλλιέργειες. Στο βόρειο τμήμα που επικρατεί ημιφυσική βλάστηση με *Cistus creticus* δεν σχηματίζεται κάποιος τύπος οικοτόπου που να πληροί να κριτήρια του Οδηγού Αναγνώρισης και Χαρτογράφησης Οικοτόπων του Παραρτήματος Ι Οδηγία 92/43/ΕΟΚ στην Κύπρο⁴. Εκτός του τεμαχίου και πιο βόρεια προς την κορυφή του βουνού, σχηματίζεται ο οικοτόπος προτεραιότητας 9390* Θαμνώνες και δασικές συστάδες της *Quercus alnifolia*.

⁴ Δεληπέτρου Π. & Χριστοδούλου Χ. (2010). Οδηγός Αναγνώρισης και Χαρτογράφησης Οικοτόπων του Παραρτήματος Ι Οδηγία 92/43/ΕΟΚ στην Κύπρο.

(α)

(β)

Εικόνα 2.5-1: Άποψη της περιοχής μελέτης εντός του δικτύου Natura 2000. (α) Αμπελώνας και εγκαταλειμμένες καλλιέργειες (β) ημιφυσική βλάστηση.

Σχήμα 2.5-3: Τύποι βλάστησης στο υπό μελέτη τεμάχιο βάσει επιτόπου καταγραφών (Υπόβαθρο χαρτογράφησης Ορθοφωτογραφίες Τμ. Κτηματολογίου και Χωρομετρίας 2014)

⇒ **Χλωρίδα**

Παρακάτω, παρουσιάζονται τα είδη χλωρίδας που εντοπίστηκαν στην περιοχή του υπό εξέταση έργου, κατά τις επιτόπιες επισκέψεις (Πίνακας 2.5-1). Στην περιοχή δεν έχουν εντοπιστεί είδη του Παραρτήματος II της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ ή είδη που περιλαμβάνονται στο Κόκκινο Βιβλίο της Χλωρίδας της Κύπρου.

Πίνακας 2.5-1: Κατάλογος ειδών χλωρίδας που καταγράφηκαν εντός του υπό μελέτη τεμαχίου

α/α	Είδος	Παρατηρήσεις
1	<i>Asparagus acutifolius</i>	
2	<i>Barlia robertiana</i>	
3	<i>Calendula arvensis</i>	
4	<i>Cistus creticus</i>	
5	<i>Clematis cirrhosa</i>	
6	<i>Crataegus azarolus</i>	
7	<i>Erophaca baetica</i>	
8	<i>Helianthemum obtusifolium</i>	
9	<i>Juniperus oxycedrus</i>	
10	<i>Micromeria nervosa</i>	
11	<i>Pinus brutia</i>	
12	<i>Plastacia terebinthus</i>	
13	<i>Prunus dulcis</i>	Καλλιεργούμενο
14	<i>Pterocephalus multiflorus</i>	Ενδημικό
15	<i>Ptilostemon chamaepeuce</i>	Ενδημικό
16	<i>Quercus alnifolia</i>	Ενδημικό
17	<i>Quercus infectoria</i>	
18	<i>Rhus coriaria</i>	
19	<i>Rosa damascene</i>	Καλλιεργούμενο- κατάλοιπο καλλιεργειών
20	<i>Rubia tenuifolia</i>	
21	<i>Rubus sanctus</i>	
22	<i>Smilax aspera</i>	
23	<i>Teucrium kotschyannum</i>	
24	<i>Vitis vinifera</i>	Καλλιεργούμενο

Εικόνα 2.5-2: Είδη χλωρίδας εντός της περιοχής μελέτης

⇒ Πανίδα

Κατά τις δύο επιτόπιες επισκέψεις καταγράφηκαν 6 είδη πτηνών και 1 είδος σαύρας, όπως παρουσιάζονται στον Πίνακα 2.5-2. Από τα είδη πτηνοπανίδας, το *Buteo rufinus* είναι είδος χαρακτηρισμού της περιοχής ΖΕΠ, ενώ η σαύρα *Ablepharus budaki* ανήκει στο Παράρτημα IV της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ.

Πίνακας 2.5-2: Κατάλογος ειδών πανίδας που καταγράφηκαν στο υπό μελέτη τεμάχιο

α/α	Είδος	Παρατηρήσεις
Πτηνά		
1	<i>Buteo rufinus</i>	Παράρτημα I 2009/147/ΕΚ
2	<i>Passer domesticus</i>	
3	<i>Turdus merula</i>	
4	<i>Falco tinnunculus</i>	
5	<i>Carduelis carduelis</i>	
6	<i>Parus major</i>	
Ερπετά		
1	<i>Ablepharus budaki</i>	Παράρτημα IV 92/43/ΕΟΚ

Περαιτέρω περιγραφή των ειδών πανίδας που απαντώνται στην ευρύτερη περιοχή μελέτης γίνεται στο Κεφάλαιο 3 της παρούσας μελέτης βάσει των βιβλιογραφικών δεδομένων για τις περιοχές Natura 2000.

Εικόνα 2.5-3: Είδη πανίδας εντός της περιοχής μελέτης

2.6 ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΑ, ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΑ Η ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΑ ΈΡΓΑ/ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ

Στην παρούσα ενότητα αναφέρονται πληροφορίες για υφιστάμενα, προτεινόμενα ή εγκεκριμένα έργα στην περιοχή μελέτης, τα οποία δύναται να έχουν συσσωρευτικές επιπτώσεις με το υπό εξέταση έργο. Οι επιπτώσεις που δυνητικά μπορεί να προκληθούν συσσωρευτικά από τα έργα αυτά σε συνδυασμό με το προτεινόμενο έργο, εξετάζονται στο Κεφάλαιο 4 της παρούσας μελέτης.

Στην άμεση περιοχή μελέτης δεν εντοπίζονται ιδιαίτερες ανθρωπογενείς επεμβάσεις πέραν του οδικού δικτύου, δημόσιου και αγροτικού που διατρέχει την περιοχή. Επίσης, οι γεωργικές δραστηριότητες είναι μη-εντατικές και αφορούν κατά κύριο λόγο αμπελώνες και δενδρώδεις καλλιέργειες φυλλοβόλων δέντρων.

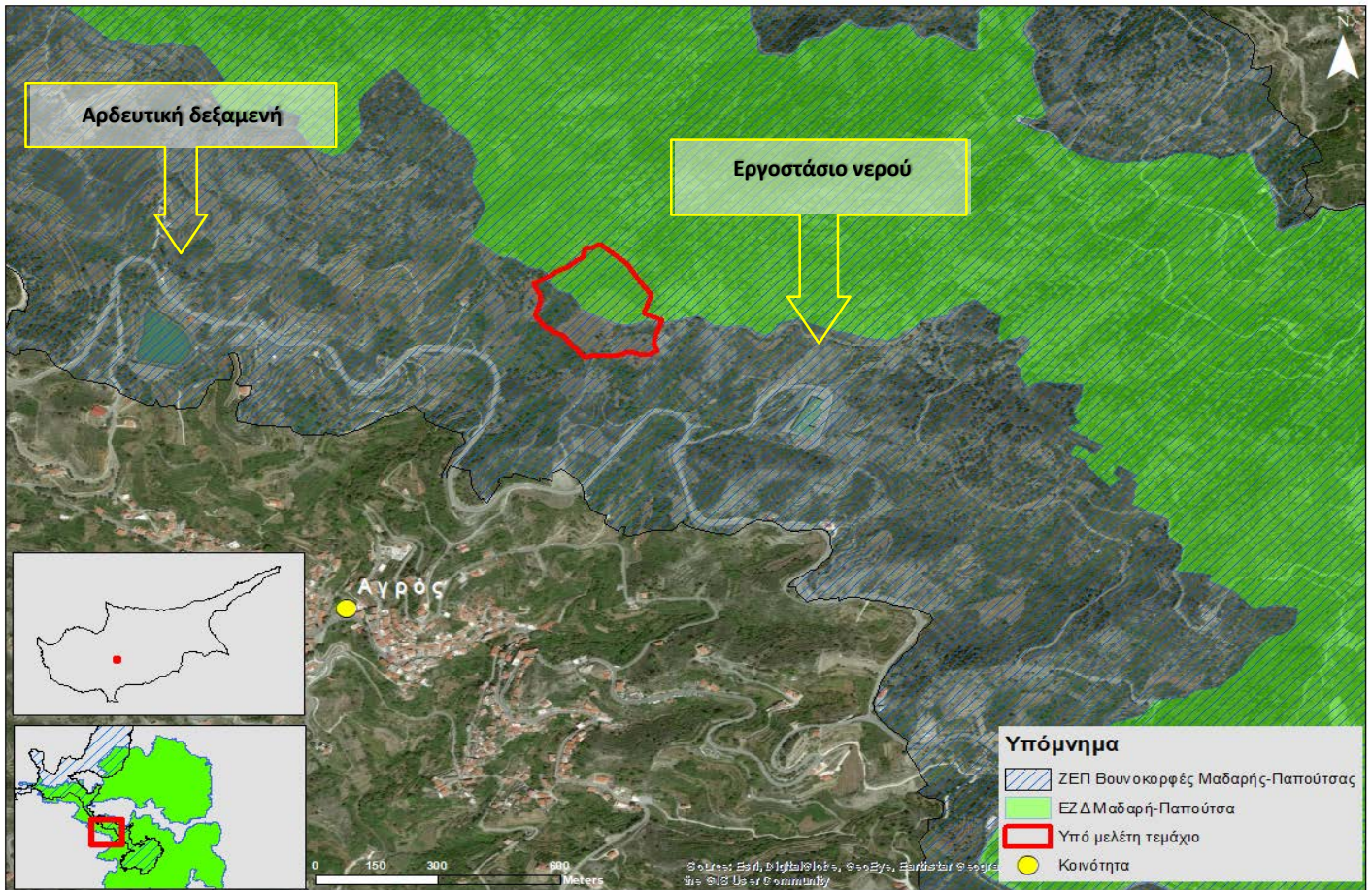
Νότια του υπό μελέτη τεμαχίου σε απόσταση 1 km περίπου βρίσκεται ο οικιστικός πυρήνας της κοινότητας Αγρού. Παράλληλα 800m περίπου, στα δυτικά βρίσκεται η αρδευτική δεξαμενή του Αγρού, ενώ στα 500 m περίπου στα ανατολικά βρίσκεται εργοστάσιο εμφιάλωσης νερού (Σχήμα 2.6-1).

Εικόνα 2.6-1: α) Αρδευτική δεξαμενή του Αγρού προς νοτιοδυτικά της υπό εξέταση εκκλησίας, β) Νέο εμφιαλωτήριο Νερού «ΑΓΡΟΣ» - λήψη από το σημείο της προτεινόμενης εκκλησίας

Επίσης σε διάφορα σημεία παρατηρείται ανεξέλεγκτη απόθεση αριθμού παλιών οχημάτων, μπάζων ή άλλων ογκωδών αντικειμένων.

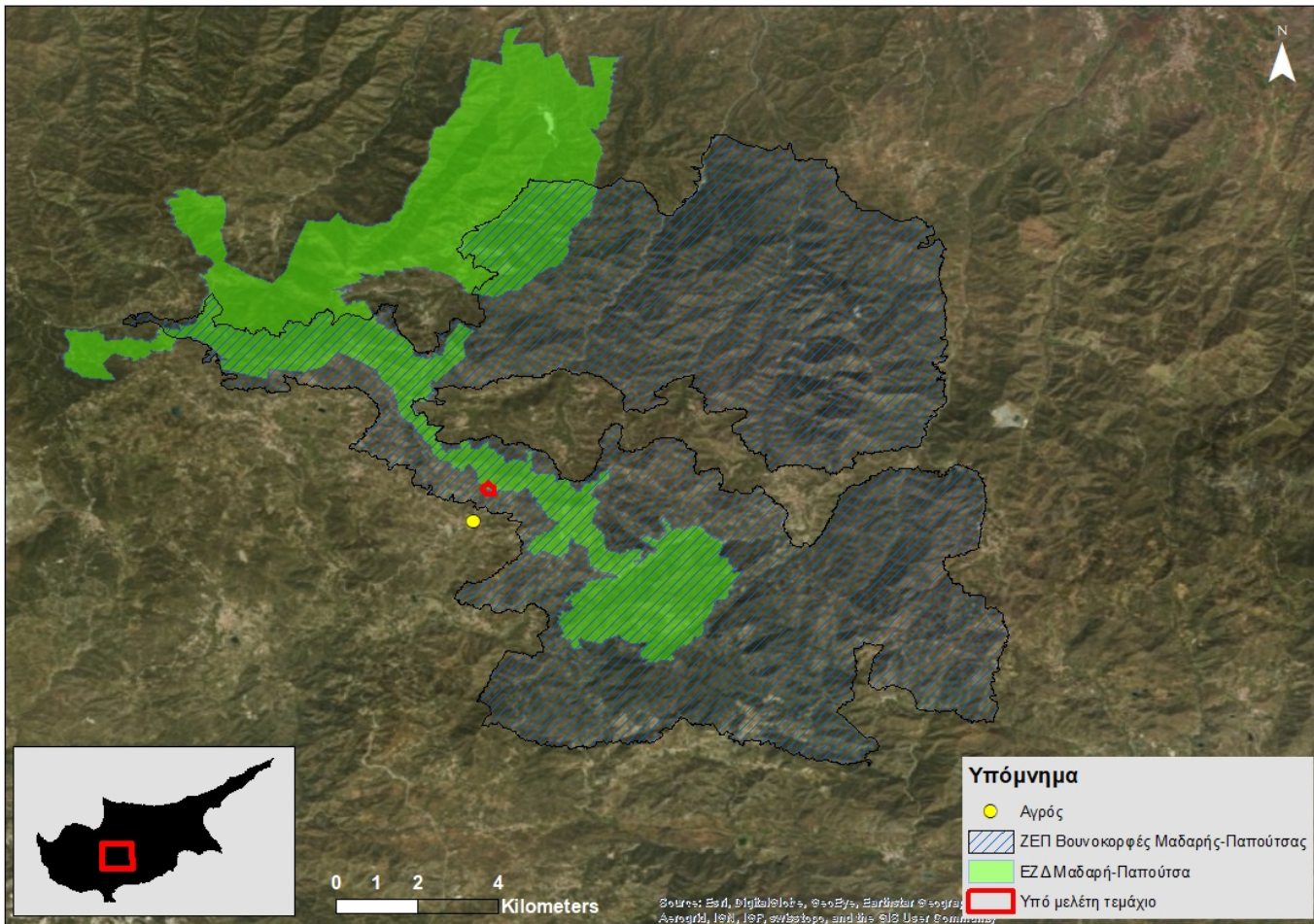
Η ευρύτερη περιοχή αποκτά αυξημένη εποχική επισκεψιμότητα, αφού αποτελεί γνωστό παραθεριστικό (μονοπάτια της φύσης) και θεματικό (γιορτή του ρόδου) τουρισμό.

Σχήμα 2.6-1: Οι κύριες υποδομές στην ευρύτερη περιοχή μελέτης (Υπόβαθρο χαρτογράφησης Ορθοφωτογραφίες Τμ. Κτηματολογίου και Χωρομετρίας 2014)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3. ΠΕΡΙΟΧΕΣ NATURA 2000

Όπως ήδη αναφέρθηκε, το υπό μελέτη έργο εμπίπτει εντός των περιοχών του Δικτύου Natura 2000 Ζώνη Ειδικής Προστασίας (ΖΕΠ) «CY2000015- Βουνοκορφές Μαδαρής-Παπούτσας» και εν μέρει εντός της Ειδικής Ζώνης Διατήρησης (ΕΖΔ) «CY2000005 Μαδαρή-Παπούτσα». Τα όρια των δύο αυτών περιοχών, συμπίπτουν εν μέρει (Σχήμα 3-1). Παρακάτω γίνεται αναλυτική περιγραφή των σημαντικότερων οικολογικών στοιχείων της προστατευόμενης περιοχής, τόσο υπό το καθεστώς ΖΕΠ, όσο και υπό το καθεστώς ΕΖΔ.

Σχήμα 3-1: Περιοχές Natura 2000 - ΖΕΠ «CY2000015- Βουνοκορφές Μαδαρής-Παπούτσας» και ΕΖΔ «CY2000005 Μαδαρή-Παπούτσα» και υπό μελέτη έργο

3.1 CY 2000015: ΖΩΝΗ ΕΙΔΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ «ΒΟΥΝΟΚΟΡΦΕΣ ΜΑΔΑΡΗΣ-ΠΑΠΟΥΤΣΑΣ»

3.1.1 Είδη Ορνιθοπανίδας

Βάσει της Οδηγίας 2009/147/ΕΚ για τα Άγρια Πτηνά, η περιοχή «Βουνοκορφές Μαδαρής – Παπούτσας» έχει καθοριστεί ως Ζώνη Ειδικής Προστασίας (ΖΕΠ) από τον Οκτώβριο 2007. Αποτελεί πολύ σημαντική περιοχή για την πτηνοπανίδα αφού φιλοξενεί σημαντικούς πληθυσμούς ειδών του Παραρτήματος I της Οδηγίας 2009/147/ΕΚ, τα οποία αναπαράγονται στην περιοχή. Η περιοχή

περιλαμβάνει οικοτόπους τροφοληψίας και αναπαραγωγής για τα είδη αυτά, και αποτελεί μια από τις πιο σημαντικές περιοχές φωλεοποίησης τους στην Κύπρο. Για την περιοχή εκπονήθηκε Διαχειριστικό Σχέδιο το 2016⁵ και οι πληροφορίες που αναφέρονται στις επόμενες παραγράφους προέρχονται από το Διαχειριστικό Σχέδιο.

Η περιοχή καθορίστηκε ως ΖΕΠ λόγω της παρουσίας 10 ειδών πτηνοπανίδας:

1. **Σπιζαετός *Aquila fasciata*** αποτελεί το μόνο είδος αετού που φωλιάζει στην Κύπρο. Ο Σπιζαετός είναι είδος που ανήκει στο Παράρτημα Ι της Οδηγίας 2009/147/ΕΚ, και προτιμάει ανοικτές εκτάσεις σε μέτρια υψόμετρα, κυνηγώντας σε φρυγανότοπους, θαμώνες, καλλιεργημένες περιοχές και στις παρυφές δασών, ενώ φωλιάζει σε μεγάλα δέντρα ή σε γκρεμούς, συχνά μέσα ή κοντά στο δάσος. Ο Σπιζαετός είναι ο τυπικός αετός των Μεσογειακών νησιών και τρέφεται με μεσαίου μεγέθους θηλαστικά και πουλιά. Η ΖΕΠ «Βουνοκορφές Μαδαρής – Παπούτσας» αποτελεί σημαντική περιοχή για το είδος στη Κύπρο, αφού φιλοξενεί με 2-4 ζευγάρια. Ο Σπιζαετός είναι χωροκρατικό είδος κατά την περίοδο αναπαραγωγής και δεν είναι ανεκτικό σε ενόχληση του χώρου φωλεοποίησης του με κίνδυνο εγκατάλειψης. Το είδος απαιτεί μια ζώνη 'μη-ενόχλησης' με ακτίνα 2 χλμ. από τη φωλιά του για να αποσοβηθεί ο κίνδυνος εγκατάλειψης. Είναι ευάλωτο τόσο σε πρωτογενείς δηλητηριάσεις όσο και σε δευτερογενείς.

2. **Διπλογέρακο *Buteo rufinus*** αποτελεί το μόνο είδος γερακίνας που φωλιάζει στην Κύπρο. Το Διπλογέρακο είναι είδος προτεραιότητας για την ΕΕ και προτιμάει κυρίως ανοικτούς βιότοπους και τρέφεται με μικρά θηλαστικά (κυρίως αρουραίους), ερπετά και έντομα. Το είδος είναι μόνιμος κάτοικος Κύπρου και φωλιάζει σε γκρεμούς ή ακόμα και σε μεγάλα δέντρα. Στην περιοχή της ΖΕΠ «Βουνοκορφές Μαδαρής – Παπούτσας» φωλιάζουν 3-5 ζευγάρια του είδους. Είναι χωροκρατικό κατά τη περίοδο αναπαραγωγής και είναι ευαίσθητο στην ενόχληση κοντά στον χώρο φωλεοποίησης του με κίνδυνο εγκατάλειψης. Το είδος απαιτεί μια ζώνη 'μη-ενόχλησης' με ακτίνα 2 χλμ. από τη φωλιά του για να αποσοβηθεί ο κίνδυνος εγκατάλειψης. Λόγω του διαιτολογίου του, το Διπλογέρακο είναι ευάλωτο τόσο σε πρωτογενείς δηλητηριάσεις όσο και σε δευτερογενείς.

3. **Νυκτοπούλλι *Caprimulgus europaeus*** είναι νυκτόβιο είδος προτεραιότητας για την ΕΕ το οποίο διαχειμάζει στην Αφρική και έρχεται στην Ευρώπη (και στη Κύπρο) τους μήνες Απρίλιο – Σεπτέμβριο για να φωλιάσει. Πρόκειται για μεσαίου μεγέθους εντομοφάγο πουλί (24-28εκ.) το οποίο εξειδικεύεται στο κυνήγι μεγάλων εντόμων το σούρουπο και τις νυκτερινές ώρες. Είναι πολύ καλά καμουφλαρισμένο πουλί με καφετί χρώμα κυρίως και περνά τη μέρα να κάθεται ακίνητο σε κάποιο κλαδί ή στο έδαφος. Έχει πολύ

⁵ Διαχειριστικό Σχέδιο ΖΕΠ "Βουνοκορφές Μαδαρής-Παπούτσας". Υπηρεσία Θήρας και Πανίδας, Υπουργείο Εσωτερικών. Ετοιμάστηκε από: I.A.CO Environmental and Water Consultants Ltd και Πτηνολογικό Σύνδεσμο Κύπρου. Λευκωσία 2016.

χαρακτηριστικό και αδιάκοπο τραγούδι το οποίο ακούγεται τη νύκτα. Φωλιάζει στο έδαφος και απαντάται σε δάση με ξέφωτα αλλά και σε πιο ανοικτούς βιότοπους όπως φρυγανότοπους. Η ΖΕΠ «Βουνοκορφές Μαδαρής – Παπούτσας» είναι από τις πιο καλές περιοχές για το είδος στην Κύπρο. Σε αυτή τη ΖΕΠ φωλιάζουν 100-250 ζευγάρια.

4. **Πευκοτρασιήλα *Lullula arborea***. Το είδος προτιμάει ανοικτούς δασικούς βιότοπους για να φωλιάσει, δηλαδή χρειάζεται δάση με ξέφωτα, θαμνότοπους και αραιές συστάδες δένδρων. Ενώ κατά τους χειμερινούς μήνες απαντάται σε πιο ανοικτούς βιότοπους – γεωργικές περιοχές και φρυγανότοπους – σε πιο χαμηλά υψόμετρα. Το είδος είναι μόνιμος κάτοικος Κύπρου, ενώ οι αριθμοί του ενισχύονται το χειμώνα με τη κάθοδο στη Κύπρο ατόμων από πιο βόρειες χώρες. Τρέφεται με σπόρους και έντομα στο δάσος. Η φωλιά του μονογαμικού αυτού είδους βρίσκεται συνήθως κάτω από θάμνο, ενώ η αναπαραγωγική περίοδος είναι από Μάρτιο μέχρι Ιούλιο όποτε γεννά 3-5 αυγά. Η ΖΕΠ «Βουνοκορφές Μαδαρής – Παπούτσας» είναι από τις καλύτερες περιοχές για το είδος στη Κύπρο, με 100-300 ζευγάρια να φωλιάζουν στις έκτασης της περιοχής.

5. **Σκαλιφούρτα *Oenanthe cyriaca*** είναι μικρό εντομοφάγο είδος (14-16εκ.) που ανήκει στην οικογένεια των Πετροκλήδων (*Oenanthe*). Φωλιάζει σε όλους τους βιότοπους της Κύπρου, με τις δασικές περιοχές να είναι ο βιότοπος προτίμησης του είδους. Η Σκαλιφούρτα εγκαταλείπει πλήρως το νησί το χειμώνα, μεταναστεύοντας στην Αφρική. Το είδος βρίσκεται στη Κύπρο από Μάρτιο μέχρι Οκτώβριο. Η «Βουνοκορφές Μαδαρής – Παπούτσας» είναι από τις πιο καλές περιοχές για το είδος στην Κύπρο. Σε αυτή υπολογίζεται ότι φωλιάζουν 2000 έως 3000 ζευγάρια της Σκαλιφούρτας, σε τρύπες σε δένδρα ή ξερολιθιές. Τρέφεται με έντομα και άλλα ασπόνδυλα.

6. **Τρυπομάζης *Sylvia melanothorax*** φωλιάζει μόνο στην Κύπρο και πουθενά αλλού στο κόσμο. Ο Τρυπομάζης είναι μικρό (12-13εκ) εντομοφάγο της οικογένειας των Συλβιδών (*Sylviidae*). Ο χαρακτηριστικός του βιότοπος είναι οι θαμνώνες αλλά φωλιάζει σε καλούς αριθμούς και στα πευκοδάση της Κύπρου, αρκεί να μην είναι πολύ πυκνά. Πρόκειται για εν μέρει μεταναστευτικό είδος, αφού ένα ποσοστό του πληθυσμού του περνά το χειμώνα στις ακτές της Ερυθράς Θάλασσας και ένα άλλο μένει στην Κύπρο και το χειμώνα. Η ΖΕΠ «Βουνοκορφές Μαδαρής – Παπούτσας» προσφέρει εκτάσεις με καλό βιότοπο για το είδος αυτό. Υπολογίζεται ότι σε αυτή φωλιάζουν 2000 έως 3000 ζευγάρια *Sylvia melanothorax* στη ΖΕΠ. Ο Τρυπομάζης είναι χωροκρατικό είδος που φτιάχνει τη φωλιά του σε θάμνους και τρέφεται με έντομα και άλλα ασπόνδυλα.

7. **Πέμπετσος *Parus ater cypriotes*** είναι ενδημικό υπό-είδος της Κύπρου και αποτελεί είδος προτεραιότητας για την ΕΕ. Απαντάται μόνο στη Κύπρο και μάλιστα μόνο στα πευκοδάση της οροσειράς Τροόδους στη Κύπρο. Είναι δηλαδή είδος με εξαιρετικά περιορισμένη εξάπλωση. Ο Πέμπετσος ανήκει στην οικογένεια των Παπαδίτσων (Paridae) και είναι μικρό (10-11εκ.) και ζωηρό πουλί με κοντό ράμφος και κυρίως καφετή χρώμα. Το υπό-είδος της Κύπρου χαρακτηρίζεται από πιο καφετί πλάτη και πιο μεγάλη μαύρη τραχηλιά, σε σύγκριση με το υπό-είδος *Parus ater ater* που απαντάται στην υπόλοιπη Ευρώπη. Ο Πέμπετσος είναι καθαρά δασικό είδος και είναι το πιο χαρακτηριστικό και κοινό πουλί των δασών της οροσειράς Τροόδους. Είναι μόνιμος κάτοικος του νησιού και φωλιάζει από Μάρτιο μέχρι Ιούνιο, γεννώντας από 5 μέχρι 13 αυγά. Τρέφεται κυρίως με ασπόνδυλα και σπόρους τα οποία βρίσκει κυρίως στα ψηλά και εξωτερικά κλαδιά δένδρων. Η ΖΕΠ «Βουνοκορφές Μαδαρής – Παπούτσας» είναι από τις πιο καλές περιοχές για το είδος στην Κύπρο με 1500-3000 ζευγάρια να φωλιάζουν στην περιοχή.

8. **Δενδροβάτης *Certhia brachydactyla dorothea*** είναι επίσης ενδημικό υπό-είδος της Κύπρου και υποείδος που ανήκει στο Παράρτημα Ι της Οδηγίας 2009/147/ΕΚ. Απαντάται μόνο στην Κύπρο και μάλιστα μόνο στα πευκοδάση της οροσειράς Τροόδους. Είναι δηλαδή είδος με εξαιρετικά περιορισμένη εξάπλωση. Ο Δενδροβάτης ανήκει στην οικογένεια των Δενδροβάτων (Certhiidae) και είναι μικρό (12-13εκ.) και ήσυχο πουλί με κυρτό ράμφος και κυρίως καφετί χρώμα. Ο Δενδροβάτης είναι καθαρά δασικό είδος και είναι από τα χαρακτηριστικά πουλιά των δασών της οροσειράς Τροόδους. Είναι μόνιμος κάτοικος του νησιού και φωλιάζει από Απρίλιο μέχρι Ιούνιο, γεννώντας από 5 μέχρι 7 αυγά. Φτιάχνει τη φωλιά του από βρύα, βελόνες πεύκου, χόρτα, φλοιό, φτερά, χαρτί και τρίχες ζώων που τοποθετεί πίσω από το φλοιό των δένδρων, μέχρι και σε 16 μέτρα ύψος. Ο Δενδροβάτης τρέφεται με έντομα και αράχνες, τα οποία βρίσκει στον κορμό και στα πιο μεγάλα κλαδιά δέντρων. Η ΖΕΠ «Βουνοκορφές Μαδαρής – Παπούτσας» είναι από τις πιο καλές περιοχές για το είδος στην Κύπρο με 200-500 ζευγάρια να φωλιάζουν στη περιοχή.

9. **Δακκανούρα *Lanius nubicus*** είναι είδος προτεραιότητας (Παράρτημα Ι της Οδηγίας 2009/147/ΕΚ) για την ΕΕ για το οποίο η Κύπρος φιλοξενεί σημαντικό ποσοστό του πληθυσμού της Ευρώπης, γύρω στο 10%. Είναι μεσαίου μεγέθους εντομοφάγο (17-18εκ.) το οποίο διαχειμάζει στην Αφρική και έρχεται στη περιοχή της Ανατολικής Μεσόγειου (και στη Κύπρο) για τους μήνες Μάρτιο – Οκτώβριο για να φωλιάσει. Φωλιάζει σε δάση με ξέφωτα αλλά και σε θαμνώνες και μόνιμες καλλιέργειες όπως ελαιώνες και αμπέλια. Φτιάχνει τη φωλιά του στα κλαδιά δέντρων και ψηλών θάμνων. Η ΖΕΠ «Βουνοκορφές Μαδαρής – Παπούτσας» είναι από τις πιο καλές περιοχές για

το είδος στην Κύπρο. Στις εκτάσεις της περιοχής φωλιάζουν 500-1500 ζευγάρια.

10. **Σιταροπούλλι *Emberiza caesia*** είναι είδος που ανήκει στο Παράρτημα Ι της Οδηγίας 2009/147/ΕΚ, για το οποίο η Κύπρος φιλοξενεί σημαντικό ποσοστό του πληθυσμού της Ευρώπης, γύρω στο 10%. Το Σιταροπούλλι είναι μικρό εντομοφάγο πουλί (14-15εκ.) το οποίο διαχειμάζει στην Αφρική και έρχεται στην περιοχή της Ανατολικής Μεσόγειου (και στη Κύπρο) τους μήνες Μάρτιο – Οκτώβριο για να φωλιάσει. Φωλιάζει σε δάση με ξέφωτα αλλά και σε πιο ανοικτούς βιότοπους όπως φρυγανότοπους. Φτιάχνει τη φωλιά του στο έδαφος. Η ΖΕΠ «Βουνοκορφές Μαδαρής – Παπούτσας» είναι από τις πιο καλές περιοχές για το είδος στην Κύπρο. Στη ΖΕΠ φωλιάζουν 400-1000 ζευγάρια.

Εκτός από τα πιο πάνω είδη, άλλα είδη του Παραρτήματος Ι της Οδηγίας 2009/147/ΕΚ που φωλιάζουν στη ΖΕΠ είναι: Ζάνος *Falco peregrinus* (4 ζευγάρια), Κράγκα *Coracias garrulus* και Κεφαλάς *Lanius collurio*. Συνολικά, άλλα 10 είδη του Παραρτήματος Ι παρατηρούνται στην περιοχή, κυρίως κατά τη μετανάστευση (την άνοιξη και το φθινόπωρο). Τα πιο αξιοσημείωτα είναι τα μεταναστευτικά αρπακτικά. Υπάρχουν επίσης 61 άλλα είδη τα οποία εμφανίζονται τακτικά στη ΖΕΠ «Βουνοκορφές Μαδαρής – Παπούτσας» τα οποία δεν ανήκουν στο Παράρτημα Ι της Οδηγίας των Αγρίων Πτηνών. Από αυτά τα είδη, 43 φωλιάζουν στη ΖΕΠ, με τα πιο αξιοσημείωτα να είναι το σπάνιο αρπακτικό, το Διπλοσιάχινο *Accipiter gentilis*, και τα ενδημικά υπό-είδη Θουπί *Otus scops cyprius* και Κίσσα *Garrulus glandarius glaszneri*.

Συνολικά στη ΖΕΠ «Βουνοκορφές Μαδαρής – Παπούτσας» έχουν καταγραφεί 84 είδη, από τα οποία 56 φωλιάζουν στη περιοχή. Στον Πίνακα 3.1-1 παρατίθενται όλα τα είδη πτηνοπανίδας που είχαν καταγραφεί στη ΖΕΠ μέχρι τα μέσα του 2015⁶.

⁶ Διαχειριστικό Σχέδιο ΖΕΠ "Βουνοκορφές Μαδαρής-Παπούτσας". Υπηρεσία Θήρας και Πανίδας, Υπουργείο Εσωτερικών. Ετοιμάστηκε από: I.A.CO Environmental and Water Consultants Ltd και Πτηνολογικό Σύνδεσμο Κύπρου. Λευκωσία 2016.

Πίνακας 3.1-1: Κατάλογος ειδών πτηνών που καταγράφηκαν στη ΖΕΠ «Βουνοκορφές Μαδαρής-Παπούτσας» (Πηγή: I.A.CO Ltd και Πτηνολογικός Σύνδεσμος Κύπρου, 2016 ⁴)

Σύνολο ειδών που έχουν παρατηρηθεί στην περιοχή:		84		
Αριθμός Ειδών του Παραρτήματος Ι της Οδηγίας 2009/147/ΕΚ:		23		
Αριθμός Ειδών του Παραρτήματος Ι που φωλιάζουν:		13		
a/a	ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΟΝΟΜΑΣΙΑ ΕΙΔΟΥΣ	ΚΟΙΝΗ ΟΝΟΜΑΣΙΑ ΕΙΔΟΥΣ	Κατάσταση Μαδαρής - Παπούτσα: Ε- επιδημητικό εΦ - Φωλιάζει, επιδημητικό μΦ- Φωλιάζει, μεταναστευτικό Μ- Μεταναστευτικό περαστικό Χ- Χειμερινός επισκέπτης Τ - Τυχαίος επισκέπτης	Αναγραφή στο Παράρτημα Ι της Οδηγίας 2009/147/ΕΚ
1	<i>Pernis apivorus</i>	Μελισσοσιάχινο	Μ	+
2	<i>Milvus migrans</i>	Γυπογεράκα	Μ	+
3	<i>Circus aeruginosus</i>	Βαλτοσιάχινο	Μ	+
4	<i>Circus macrourus</i>	Ασπροσιάχινο	Μ	+
5	<i>Accipiter gentilis</i>	Διτλοσιάχινο	εΦ/Μ	-
6	<i>Buteo buteo</i>	Γερακίνα	Χ/Μ	-
7	<i>Buteo rufinus</i>	Διτλογέρακο	εΦ/Μ	+
8	<i>Aquila fasciata</i>	Σπιζαετός - Περτικοσιάχινο	εΦ/Μ	+
9	<i>Falco naumanni</i>	Κιρκινέζι	Μ	+
10	<i>Falco tinnunculus</i>	Κίτσης	εΦ/Μ	-
11	<i>Falco vespertinus</i>	Μαυροφάλκονο	Μ	+
12	<i>Falco subbuteo</i>	Δεντροφάλκονο	Μ	-
13	<i>Falco eleonora</i>	Μαυρομμάτης	Μ	+
14	<i>Falco peregrinus</i>	Ζάνος	εΦ/Χ/Μ	+
15	<i>Alectoris chukar</i>	Περτίτζι	εΦ	-
16	<i>Francolinus francolinus</i>	Φραγκολίνα	εΦ	-
17	<i>Coturnix coturnix</i>	Ορτύκι	Χ/Μ	-
18	<i>Columba livia</i>	Αρκοπέζουνο	εΦ	-
19	<i>Columba palumbus</i>	Φάσσα	εΦ/Χ	-
20	<i>Streptopelia decaocto</i>	Φιλικοτούνι	εΦ	-
21	<i>Streptopelia turtur</i>	Τρυγόνι	μΦ/Μ	-
22	<i>Clamator glandarius</i>	Καλοχρονιά	μΦ/Μ	-
23	<i>Cuculus canorus</i>	Κούκος	Μ	-
24	<i>Tyto alba</i>	Αθρωποπούλλι	εΦ	-
25	<i>Otus scops cyprius</i>	Θουπί	εΦ/Μ	-
26	<i>Caprimulgus europaeus</i>	Νυκτοπούλλι	μΦ/Μ	+
27	<i>Apus apus</i>	Πετροχελίδονο	μΦ/Μ	-
28	<i>Merops apiaster</i>	Μελισσοφάγος	μΦ/Μ	-
29	<i>Coracias garrulus</i>	Κράγκα	μΦ/Μ	+
30	<i>Upupa epops</i>	Πουπούξιος	μΦ/Μ	-
31	<i>Galerida cristata</i>	Σκορταλλός	εΦ	-
32	<i>Lullula arborea</i>	Πευκοτρασιήλα	εΦ/Χ/Μ	+
33	<i>Hirundo rustica</i>	Χελιδόνι	μΦ/Μ	-
34	<i>Cecropis daurica</i>	Μιλτοχελίδονο	μΦ/Μ	-
35	<i>Delichon urbicum</i>	Ασπροχελίδονο	μΦ/Μ	-
36	<i>Ptyonoprogne rupestris</i>	Βραχοχελίδονο	εΦ	-
37	<i>Anthus trivialis</i>	Δενδρογαλούδι	Μ	-
38	<i>Anthus spinoletta</i>	Νερογαλούδι	Χ/Μ	-
39	<i>Motacilla flava</i>	Τζιτρινοζευκαλάτης	Μ	-
40	<i>Motacilla alba</i>	Ασπροζευκαλάτης	Χ	-
41	<i>Troglodytes troglodytes</i>	Τρυποκάρυδο	εΦ	-
42	<i>Erithacus rubecula</i>	Κοτσινολαίμη	Χ/Μ	-

a/a	ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΟΝΟΜΑΣΙΑ ΕΙΔΟΥΣ	ΚΟΙΝΗ ΟΝΟΜΑΣΙΑ ΕΙΔΟΥΣ	Κατάσταση Μαδαρής - Παπούτσα: Ε- επιδημητικό εΦ - Φωλιάζει, επιδημητικό μΦ- Φωλιάζει, μεταναστευτικό Μ- Μεταναστευτικό περαστικό Χ- Χειμερινός επισκέπτης Τ - Τυχαίος επισκέπτης	Αναγραφή στο Παράρτημα Ι της Οδηγίας 2009/147/ΕΚ
43	<i>Luscinia megarhynchos</i>	Αηδώνι	μΦ/Μ	-
44	<i>Phoenicurus ochrurus</i>	Καρβουνιάρης	Χ/Μ	-
45	<i>Oenanthe oenanthe</i>	Σταχτοσκαλιφούρτα	Μ	-
46	<i>Oenanthe cyriaca</i>	Σκαλιφούρτα	μΦ	+
47	<i>Monticola solitarius</i>	Γαλαζοκότσυφος	εΦ/Χ/Μ	-
48	<i>Turdus merula</i>	♂ Μαυρόπουλλος (♀ Μαυρόττα)	εΦ/Χ/Μ	-
49	<i>Turdus philomelos</i>	Τζιγκλα	Χ/Μ	-
50	<i>Cettia cetti</i>	Ψευταηδόνι	εΦ	-
51	<i>Cisticola juncidis</i>	Δουλαπάρης	εΦ	-
52	<i>Iduna pallida</i>	Τρυβητούρα	μΦ/Μ	-
53	<i>Sylvia conspicillata</i>	Κοτινοφτέρι	εΦ	-
54	<i>Sylvia melanocephala</i>	Τρυποβάτης	εΦ/Χ	-
55	<i>Sylvia melanothorax</i>	Τρυπομάζης	ε+μΦ	+
56	<i>Sylvia atricapilla</i>	Αμπελοπούλλι	Χ/Μ	-
57	<i>Sylvia curruca</i>	Συκαλλίδι	Μ	-
58	<i>Phylloscopus sibilatrix</i>	Δασογιαννούδι	Μ	-
59	<i>Phylloscopus collybita</i>	Μουγιαννούδι	Χ/Μ	-
60	<i>Muscicapa striata</i>	Μουγιοφάς	μΦ/Μ	-
61	<i>Ficedula albicollis</i>	Κρικομουγιοχάφτης	Μ	+
62	<i>Parus ater cypriotes</i>	Πέμπετσος	εΦ	+
63	<i>Parus major aphrodite</i>	Τσαγκαρούδι	εΦ	-
64	<i>Certhia brachydactyla dorothea</i>	Δενδροβάτης	εΦ	+
65	<i>Oriolus oriolus</i>	Κλωρκός	μΦ/Μ	-
66	<i>Lanius collurio</i>	Κεφαλάς	Μ/Φ	+
67	<i>Lanius minor</i>	Σταχτοκεφαλάς	Μ	+
68	<i>Lanius nubicus</i>	Δακκαννούρα	μΦ/Μ	+
69	<i>Garrulus glandarius glaszneri</i>	Κίσσα	εΦ	-
70	<i>Pica pica</i>	Κατσικορώνα	εΦ	-
71	<i>Corvus cornix</i>	Κοράζινος	εΦ	-
72	<i>Corvus corax</i>	Κλόκκαρος	Ε	-
73	<i>Passer domesticus</i>	Στρούθος	εΦ/Μ	-
74	<i>Passer hispaniolensis</i>	Αρκόστρουθος	εΦ/Μ	-
75	<i>Fringilla coelebs</i>	Σπίνος	εΦ/Χ/Μ	-
76	<i>Serinus serinus</i>	Μπασταρτοκανάρινο	εΦ/Χ/Μ	-
77	<i>Carduelis chloris</i>	Λουλουδάς η Φλώρος	εΦ/Χ/Μ	-
78	<i>Carduelis carduelis</i>	Σγαρτίλι	εΦ/Χ/Μ	-
79	<i>Carduelis cannabina</i>	Τσακροσγάρτιλο	εΦ/Χ/Μ	-
80	<i>Coccothraustes coccothraustes</i>	Τζεφαλόσπινος	Χ	-
81	<i>Emberiza hortulana</i>	Τσακροπιτίλλα	Μ	+
82	<i>Emberiza caesia</i>	Σιταροπούλλι	μΦ/Μ	+
83	<i>Emberiza melanocephala</i>	Τιρίλινγκος	μΦ	-
84	<i>Emberiza calandra</i>	Τσακρόστρουθος	εΦ/Χ/Μ	-

3.1.2 Στόχοι Διατήρησης

Το ευνοϊκό καθεστώς διατήρησης της περιοχής ΖΕΠ «Βουνοκορφές Μαδαρής-Παπούτσας» εξαρτάται κατά κύριο λόγο από τον αναπαραγωγικό πληθυσμό δέκα σημαντικών ειδών της ΖΕΠ.

Στα πλαίσια εκπόνησης του Διαχειριστικού Σχεδίου της περιοχής ΖΕΠ ορίσθηκαν οι στόχοι διατήρησης για τη ΖΕΠ «Βουνοκορφές Μαδαρής-Παπούτσας» ως εξής:

- A. Διατήρηση της ΖΕΠ σε ευνοϊκό καθεστώς διατήρησης, μέσω της κατάλληλης προστασίας και διαχείρισης των ενδιαιτημάτων των ειδών χαρακτηρισμού: Σπιζαετός *Aquila fasciata*,

Διπλογέρακο *Buteo rufinus*, Νυκτοπούλλι *Caprimulgus europaeus*, Πευκοτρασιήλα *Lullula arborea*, Σκαλιφούρτα *Oenanthe cyriaca*, Τρυπομάζης *Sylvia melanothorax*, Πέμπτετος *Parus ater cyriotes*, Δενδροβάτης *Certhia brachydactyla dorothea*, Δακκαννούρα *Lanius nubicus* και Σιταροπούλλι *Emberiza caesia*

Β. Διατήρηση της παρουσίας στη ΖΕΠ «Βουνοκορφές Μαδαρής – Παπούτσας» των άλλων φωλεάζοντων πληθυσμών των ειδών που ανήκουν ή όχι στο Παράρτημα Ι, με επίκεντρο τα ακόλουθα είδη: Ζάνος *Falco peregrinus* (4 ζευγάρια), Θουπί *Otus scops cyprius* (1500 ζευγάρια τουλάχιστον). Η συνεχιζόμενη παρουσία του σπάνιου, για τη Κύπρο, Διπλοσιάχινου *Accipiter gentilis*, ως φωλεάζον είδος στη ΖΕΠ, είναι επίσης στόχος.

Γ. Δημιουργία και ενίσχυση της υποστήριξης για τη διατήρηση της ΖΕΠ «Βουνοκορφές Μαδαρής – Παπούτσας», από την τοπική κοινότητα και το κοινό γενικότερα, μέσω ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης των επισκεπτών στην περιοχή, αλλά και με την ενθάρρυνση και στήριξη της έρευνας.

Επίσης, στο πλαίσιο εκπόνησης του Διαχειριστικού Σχεδίου για τα είδη χαρακτηρισμού καθορίστηκαν Ευνοϊκές Τιμές Αναφοράς (ETA) ή Favourable Reference Value (FRVs) δηλαδή αριθμητικός στόχος διατήρησης για κάθε είδος σε επίπεδο περιοχής ΖΕΠ αλλά και σε επίπεδο κράτους.

Οι ETA και οι Τιμές Στόχοι που έχουν τεθεί για τα είδη χαρακτηρισμού σε επίπεδο ΖΕΠ αλλά και σε εθνικό επίπεδο παρατίθενται στον Πίνακα 3.1-2.

Πίνακας 3.1-2: Συνοπτικός πίνακας με τις 'Τιμές στόχου' και τις Ευνοϊκές Τιμές Αναφοράς (ETA) για είδη χαρακτηρισμού της ΖΕΠ «Βουνοκορφές Μαδαρής – Παπούτσας» (Πηγή: I.A.CO Ltd και Πτηνολογικός Σύνδεσμος Κύπρου, 2016⁴)

ΕΙΔΟΣ	ΕΥΝΟΙΚΕΣ ΤΙΜΕΣ ΑΝΑΦΟΡΑΣ (ETA)	
	Σε επίπεδο Κύπρου (αριθμός ζευγαριών)	ΖΕΠ «Βουνοκορφές Μαδαρής – Παπούτσας» αριθμός ζευγαριών (υφιστάμενος αρ. ζευγαριών)
<i>Aquila fasciata</i>	45	4 (2 - 4)
<i>Buteo rufinus</i>	75	5 (3 - 5)
<i>Caprimulgus europaeus</i>	2000	200 (100 - 250)
<i>Lullula arborea</i>	2500	350 (100 - 300)
<i>Oenanthe cyriaca</i>	80000	3000 (2000 - 3000)
<i>Sylvia melanothorax</i>	75000	2500 (2000 - 3000)
<i>Parus ater cyriotes</i>	70000	3000 (1500 - 3000)
<i>Certhia brachydactyla dorothea</i>	5000	300 (200 - 500)
<i>Lanius nubicus</i>	7000	1000 (500 - 1500)
<i>Emberiza caesia</i>	10000	1000 (400 - 1000)

Επιπλέον, καθορίζονται οι ακόλουθοι στόχοι για τη ΖΕΠ «Βουνοκορφές Μαδαρής – Παπούτσας» για τα πιο κάτω είδη που αν και δεν είναι είδη χαρακτηρισμού για τη ΖΕΠ, αποτελούν ιδιαίτερα σημαντικό στοιχείο της πτηνοπανίδας της ΖΕΠ. Οι πιο κάτω στόχοι καθορίστηκαν βάσει ανάλυσης ETA που έγινε σε επίπεδο Κύπρου για τα είδη αυτά και βάσει του υπάρχον πληθυσμού των ειδών αυτών στη ΖΕΠ «Βουνοκορφές Μαδαρής – Παπούτσας».

Πίνακας 3.1-3: Στόχοι για είδη που αποτελούν ιδιαίτερα σημαντικό στοιχείο της πτηνοπανίδας της ΖΕΠ «Βουνοκορφές Μαδαρής – Παπούτσας»

Είδος	Στόχος για ΖΕΠ «Βουνοκορφές Μαδαρής – Παπούτσας» (αριθμός ζευγαριών)
<i>Falco peregrinus</i>	4
<i>Otus scops cyprius</i>	150

Η συνεχιζόμενη παρουσία του σπάνιου, για τη Κύπρο, **Διπλοσιάχινου *Accipiter gentilis***, ως φωλεάζον είδος στη ΖΕΠ, είναι επίσης στόχος.

3.2 CY 2000005: ΕΙΔΙΚΗ ΖΩΝΗ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ «ΜΑΔΑΡΗ-ΠΑΠΟΥΤΣΑ»

Η περιοχή της Μαδαρής-Παπούτσας κηρύχθηκε ως Τόπος Κοινοτικής Σημασίας (ΤΚΣ) το 2008 και το 2015 χαρακτηρίστηκε ως Ειδική Ζώνη Διατήρησης (ΕΖΔ) βάσει της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ, λόγω της παρουσίας σημαντικών οικοτόπων και σημαντικών ειδών χλωρίδας και πανίδας, τα οποία περιλαμβάνονται στα Παραρτήματα I και II της Οδηγίας αντίστοιχα. Για την περιοχή εκπονήθηκε Διαχειριστικό Σχέδιο το 2007⁷.

3.2.1 Οικότοποι

Σύμφωνα με το Τυποποιημένο Έντυπο Δεδομένων (Standard Data Form), οι κυρίαρχοι οικοτόποι αφορούν δασικούς τύπους *Pinus brutia* και *Quercus alnifolia* σε αμιγείς συστάδες ή σε μικτή μορφή. Ο οικοτόπος "Μεσογειακά πευκοδάση με ενδημικά είδη πεύκης της Μεσογείου- Δάση τραχείας πεύκης" 9540, ξεκινά από το υψόμετρο των 500m και εκτείνεται μέχρι τα 1400m περίπου. Ο υποόροφος κυριαρχείται από θαμνώνες των *Quercus alnifolia*, *Arbutus andrachne*, *Pistacia terebinthus* και *Genista fasselata*, ενώ χαρακτηριστικά είδη της φρυγανικής βλάστησης είναι τα *Cistus spp.*, *Rhus coriaria*, *Astragalus lusitanicus ssp. orientalis*, *Smilax aspera*, *Lonicera etrusca*, *Thymus integer*, *Sedum cyprium*, *Salvia frutitons* και *Anthemis plutonia*.

Ο οικοτόπος προτεραιότητας 9390* "Θαμνώνες και δασικές συστάδες της *Quercus alnifolia*", με κυρίαρχο είδος της σκληρόφυλλης αείφυλλης βλάστησης με το ενδημικό *Quercus alnifolia*, απαντά κυρίως μεταξύ 700m και 1500m είτε σε αμιγείς συστάδες, είτε σε συναθροίσεις με *Pinus brutia*, *Juniperus excelsa* (Άρκευθος) ή *Cupressus sempervirens* (Κυπαρίσσι).

Στην περιοχή συναντώνται επίσης οι οικοτόποι 5213 (*Juniperus excelsa*), 5210 (*Juniperus oxycedrus*) και 9290 (*Cupressus sempervirens*), με μικρή όμως εξάπλωση, είτε σε αμιγείς περιορισμένες συστάδες, είτε όπως αναφέρθηκε πριν, σε μικτές συστάδες με *Quercus alnifolia* και *Pinus brutia*. Οι θαμνώνες με *J. excelsa* εμφανίζονται αποκλειστικά στη Μαδαρή, ενώ η περιοχή έχει μερικούς από τους καλύτερα διατηρημένους θαμνώνες του *J. oxycedrus*.

Στα υδατορέμματα της περιοχής κυριαρχούν υδρόφιλα είδη της παρόχθιας ζώνης όπως *Alnus orientalis* και *Platanus orientalis* (92C0), ενώ στις απόκρημνες πλαγιές ασβεστολιθικών βράχων κυριαρχεί χασμοφυτική βλάστηση (8220) με κυρίαρχα τα χασμόφυτα *Micromeria chionistrae*,

⁷ Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης & ΟΜΙΚΡΟΝ Σχεδιασμός Μελέτη & Διαχείριση Περιβαλλοντικών & Τεχνικών Έργων Ε.Π.Ε (2007). Ετοιμασία Διαχειριστικού Σχεδίου για την Περιοχή/ Τμήμα Μαδαρής Παπούτσας. Υπηρεσία Περιβάλλοντος

Asplenium spp. και *Sedum cypricum*. Τέλος, τα σημεία με χαλαρό πετρώδες υπόστρωμα (λιθώνες) χαρακτηρίζονται από τα είδη *Nepeta troodi*, *Cephalorhynchus cypricus*, *Geranium lucidum*, *Veronica hederifolia* και *Veronica cymbalaria*.

Η πλούσια αυτή βλάστηση και οι τύποι μεσογειακών οικοτόπων που απαντούν στην περιοχή, υποστηρίζουν σημαντικά είδη πανίδας και κυρίως πτηνοπανίδας.

Πιο συγκεκριμένα, σύμφωνα με το επικαιροποιημένο Τυποποιημένο Έντυπο Δεδομένων της περιοχής Natura 2000 που υποβλήθηκε στην Ε.Ε. το 2016, η περιοχή περιλαμβάνει τους εξής οικοτόπους (Πίνακας 3.2-1):

- Δενδρώδεις θαμνώνες με *Juniperus excelsa* (τύπος οικοτόπου **5213**)
- Δενδρώδεις θαμνώνες με *Juniperus oxycedrus* (τύπος οικοτόπου **5211**)
- Φρύγανα με *Sarcopoterium spinosum* (τύπος οικοτόπου **5420**)
- Λιθώνες της Ανατολικής Μεσογείου (τύπος οικοτόπου **8140**)
- Πυριτικά βραχώδη πρηνή με **χασμοφυτική** βλάστηση (τύπος οικοτόπου **8220**)
- Δάση κυπαρίσσου *Cupressus sempervirens* (τύπος οικοτόπου **9290**)
- Παρόχθια δάση με *Alnus orientalis* και *Platanus orientalis* (τύπος οικοτόπου **92C0**)
- Θάμνοι και χαμηλή βλάστηση με *Quercus alnifolia* (τύπος οικοτόπου **9390***)
- Δάση μαύρης πεύκης *Pinus nigra subsp. pallasiana* (τύπος οικοτόπου **9536***)
- Δάση τραχείας πεύκης *Pinus brutia* (τύπος οικοτόπου **9540**)
- Ενδημικά δάση με *Juniperus spp.* (τύπος οικοτόπου **9560**)

Πίνακας 3.2-1: Αξιολόγηση των τύπων οικοτόπων του Παραρτήματος Ι της Οδηγίας 42/93/ΕΟΚ που απαντούν στην περιοχή Μαδαρής-Παπούτσας σύμφωνα με το επικαιροποιημένο Τυπικό Δελτίο Δεδομένων (Standard Data Form) της περιοχής Natura 2000 (2016). Με * σημειώνονται οι οικοτόποι προτεραιότητας.

Οικοτόποι Παραρτήματος Ι		Αξιολόγηση Οικοτόπων			
Κωδικός	Κάλυψη [ha]	A B C D	A B C		
		Αντιπροσωπευτικότητα	Σχετική επιφάνεια	Κατάσταση Διατήρησης	Γενική Κατάσταση
5210	2.5	B	C	B	A
5420	29.3	B	C	B	B
8140	3.2	A	B	A	A
8220	0.5	A	C	A	A
9290	19.8	B	B	A	A
92C0	83.7	B	B	A	A
9390*	1635.2	A	A	A	A
9530*	2.3	B	C	A	A
9540	2643.1	A	B	A	A
9560	0.4	B	C	B	A

3.2.2 Χλωρίδα

Σύμφωνα με το Διαχειριστικό Σχέδιο του ΤΚΣ (2007) και το Τυποποιημένο Έντυπο Δεδομένων, η χλωρίδα της περιοχής παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον, καθώς περιλαμβάνει αρκετά taxa (είδη και υποείδη) με ιδιαίτερη χλωριδική σημασία. Σημειώνεται ότι, από τα 131 ενδημικά taxa της Κύπρου, τα 41 έχουν βρεθεί στην περιοχή Μαδαρής-Παπούτσας. Σαράντα ενδημικά φυτικά είδη και υποείδη της Κύπρου έχουν βρεθεί στην περιοχή καθώς και 13 απειλούμενα είδη που περιλαμβάνονται στο Κόκκινο Βιβλίο της Χλωρίδας της Κύπρου. Στον Πίνακα 3.2-2 παρουσιάζονται 64 ταξινομικές ομάδες σημαντικές από χλωριδική άποψη.

Πίνακας 3.2-2: Σημαντικά taxa της χλωρίδας της περιοχής Μαδαρή – Παπούτσα (Πηγή: Διαχειριστικό Σχέδιο Περιοχής Μαδαρής-Παπούτσας).

Όνομα είδους	Πληθυσμός ¹	Κίνητρο ²
<i>Allium cyprium</i>	P	B
<i>Allium marathasicum</i>	P	B
<i>Allium paniculatum ssp. exaltatum</i>	P	B
<i>Allium willeanum</i>	P	B
<i>Alyssum minutm</i>	P	A
<i>Alyssum umbellatum</i>	P	A
<i>Anthemis plutonia</i>	P	B
<i>Arabis cypria</i>	P	B
<i>Arabis purpurea</i>	P	B
<i>Arenaria rhodia ssp. cypria</i>	P	B
<i>Asperula cypria</i>	P	B
<i>Barlia robertiana</i>	P	C
<i>Carlina involucrata ssp. cyprica</i>	P	B
<i>Carlina pygmaea</i>	P	B
<i>Celtis tournefortii</i>	P	A
<i>Centranthus calcitrapa ssp. orbiculatus</i>	P	B
<i>Chaenorhinum rubrifolium</i>	P	A
<i>Chionodoxa lochiaie</i>	P	A
<i>Crocus cyprius</i>	P	A
<i>Crocus veneris</i>	P	B
<i>Cyclamen cyprium</i>	P	B
<i>Dactylorhiza iberica</i>	P	C
<i>Dactylorhiza romana</i>	P	B
<i>Dianthus strictus ssp. troodi</i>	P	C
<i>Epipactis microphylla</i>	P	C
<i>Epipactis troodi</i>	P	B
<i>Euphorbia veneris</i>	P	B
<i>Galium tenuissimum</i>	P	A
<i>Juniperus excelsa</i>	P	A
<i>Jurinea cypria</i>	P	B
<i>Limnolobos aborrivum</i>	P	C
<i>Mentha longifolia ssp. cyprica</i>	P	B
<i>Minuartia sintenisii</i>	P	B
<i>Neotinea maculata</i>	P	C
<i>Nepeta troodi</i>	P	B
<i>Odontites cypria</i>	P	B
<i>Onosma troodi</i>	P	B
<i>Onopordum cyprium</i>	P	C

Όνομα είδους	Πληθυσμός ¹	Κίνητρο ²
<i>Ophrys cinereophita</i>	P	C
<i>Ophrys elegans</i>	P	C
<i>Orchis sancta</i>	P	C
<i>Orchis syriaca</i>	P	B
<i>Orchis troodi</i>	P	B
<i>Ornithogalum chionophilum</i>	P	B
<i>Paeonia mascula</i>	P	C
<i>Papaver argenone ssp. meiklii</i>	P	B
<i>Potentilla recta</i>	P	A
<i>Pterocephalus multiflorus ssp. multiflorus</i>	P	B
<i>Quercus alnifolia</i>	P	B
<i>Ranunculus cadmicus ssp. cyprius</i>	P	B
<i>Ranunculus repens</i>	P	A
<i>Rosa chionistrae</i>	P	B
<i>Rubia laurae</i>	P	B
<i>Scandix stellata</i>	P	A
<i>Scutellaria cypria</i>	P	B
<i>Sedum cyprium</i>	P	B
<i>Silene galataea</i>	P	B
<i>Silene laevigata</i>	P	B
<i>Teucrium cyprium ssp. cyprium</i>	P	B
<i>Teucrium divaricatum ssp. canescens</i>	P	B
<i>Thlaspi cyprium</i>	P	B
<i>Thymus integer</i>	P	B
<i>Urtica dioica ssp. cypria</i>	P	B
<i>Valerianella triceris</i>	P	A
<i>Vincetoxicum canescens</i>	P	A

¹ **Πληθυσμός:** Ελλείψει οποιουδήποτε δεδομένου για τον πληθυσμό της συγκεκριμένου taxon, σημειώνεται ότι ο πληθυσμός του είδους είναι παρών με το λατινικό γράμμα (P).

² **Κίνητρο:** **A.** Εθνικό Κόκκινο Βιβλίο (Red Data Book), **B.** Ενδημικό της Κύπρου, **C.** Διεθνείς Συμβάσεις.

3.2.3 Πανίδα

Η πανίδα της περιοχής είναι εξίσου πλούσια. Όσον αφορά την παρουσία των θηλαστικών στην περιοχή, μοναδικός αντιπρόσωπος των σαρκοφάγων είναι η αλεπού (*Vulpes vulpes*) η οποία είναι ο κύριος θηρευτής τόσο των ανοιχτών, θαμνωδών, όσο και των δασωδών περιοχών. Από τα υπόλοιπα χερσαία μη ιπτάμενα θηλαστικά υπάρχουν ικανοί πληθυσμοί του λαγού (*Lepus europaeus*) καθώς και πληθώρα μικροθηλαστικών. Από αυτά, κύριοι αντιπρόσωποι των Εντομοφάγων είναι ο σκαντζόχοιρος (*Hemiechinus auritus dorotheae*), ενώ από τα Τρωκτικά, υπάρχουν οι κοινοί επίμεις (*Rattus norvegicus*, *R. rattus*) και οι ποντικοί (*Mus musculus*, *M. macedonicus*). Όσον αφορά στα ιπτάμενα θηλαστικά ξεχωρίζει η παρουσία του μεγαχειρόπτερου νυχτοπάππαρου (*Roussetus aegyptiacus*). Από τις υπόλοιπες νυχτερίδες της υπόταξης των μικροχειροπτέρων είναι πιθανόν να υπάρχουν ρινόλοφοι (*Rhinolophus spp.*), πιπιστρέλλοι (*Pipistrellus spp.*) και ιδιαίτερα η βουνονυχτερίδα (*Hypsugo savii*). Αναλυτικά τα είδη που υπάρχουν στην περιοχή καθώς και το καθεστώς προστασίας τους φαίνεται στον Πίνακα 3.2-3.

Τα αμφίβια που απαντούν στην περιοχή είναι ο βαλτόβιος βάτραχος (*Pelophylax bedriagae*) κοντά σε υδάτινα σώματα και ο ιριδίζων φρύνος (*Bufo viridis*).

Όσον αφορά στα ερπετά υπάρχει ένας σημαντικός αριθμός ειδών σαυρών και φιδιών. Το φράγμα του Ξυλιάτου που εμπίπτει εντός των ορίων της ΕΖΔ, είναι ένας από τους λίγους οικότοπους του ενδημικού φιδιού *Natrix natrix cypriaca* (που έχει προστεθεί στο Παράρτημα II 92/43/ΕΟΚ ως είδος προτεραιότητας). Επιπλέον, άλλα σημαντικά είδη σε χερσαία ενδιαιτήματα είναι ο ξυλόδροπης (*Telescopus fallax*), οι σαΐτες (*Dolicophis jugularis*, *Hemerrhois nummifer*) και ο σαπίτης (*Malpolon insignitus*) από τη οικογένεια των Κολουβριδών, καθώς και η έχιδνα (*Macrovibera lebetina*) από την οικογένεια των Εχιδνών. Στα σχετικά ανοιχτά, θαμνώδη και μικτά χερσαία περιβάλλοντα καθώς και σε περιοχές με αναβαθμίδες βρίσκονται σαύρες, των οποίων σημαντικά είδη είναι ο κουρκουτάς (*Stellagama stellio*), ο χαμαιλέοντας (*Chameleo chameleo*), το γκρίζο σαμιαμίδι (*Mediodactylus kotschy*), η αβλέφαρη σαύρα (*Ablepharus budaki*) και από την οικογένεια των σαυριδών ο ακανθοδάκτυλος (*Acanthodactylus schreiberi*), η σαύρα (*Phoenicolacerta troodica*) και η φιδόματη σαύρα (*Ophisops elegans*) (Πίνακας 3.2-4).

Η πτηνοπανίδα της περιοχής περιγράφεται με λεπτομέρεια στην Ενότητα 3.1 της παρούσας έκθεσης.

Πίνακας 3.2-3: Κατάλογος θηλαστικών και καθεστώς προστασίας στην περιοχή Μαδαρή – Παπούτσα (Πηγή: Διαχειριστικό Σχέδιο Περιοχής Μαδαρής-Παπούτσας)

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΟΝΟΜΑ	ΚΟΙΝΟ ΟΝΟΜΑ	Καθεστώς Προστασίας			
		Οδηγία 92/43/ΕΟΚ	Σημαντικά είδη	Σύμβαση Βέρνης	IUCN Red List
<i>Hemiechinus auritus dorotheae</i>	Σκαντζόχοιρος		+		LR/lc
<i>Hypsugo savii</i>	Βουνονουχτερίδα	IV	+	II	LR/lc
<i>Lepus europaeus cyprius</i>	Λαγός		+		LR/lc
<i>Mus macedonicus</i>	Ποντικός				LR/lc
<i>Mus musculus</i>	Ποντικός				LR/lc
<i>Mus sp. nov. (?)</i>	Ποντικός		+		
<i>Rattus norvegicus</i>	Νορβηγικός Επίμυς				LR/lc
<i>Rattus rattus</i>	Επίμυς				LR/lc
<i>Pipistrellus spp. (?)</i>	Πιπιστρέλλοι	IV		II ¹	LR/lc
<i>Rhinolophus spp. (?)</i>	Ρινόλοφοι	II/IV		II	LR, LC ²
<i>Rousettus aegyptiacus</i>	Νυχτοπάππαρος	II/IV	+		LC
<i>Vulpes vulpes</i>	Αλεπού		+		LC

1.Εξαιρείται το *Pipistrellus pipistrellus*

2.Εξαρτάται από το είδος

? Η παρουσία του δεν ήταν επιβεβαιωμένη κατά τη διάρκεια εκπόνησης του Διαχειριστικού Σχεδίου

Πίνακας 3.2-4: Κατάλογος αμφιβίων και ερπετών και καθεστώς προστασίας στην περιοχή Μαδαρή – Παπούτσα (Πηγή: Διαχειριστικό Σχέδιο Περιοχής Μαδαρή-Παπούτσα)

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΟΝΟΜΑ	ΚΟΙΝΟ ΟΝΟΜΑ	Καθεστώς Προστασίας			
		Οδηγία 92/43/ΕΟΚ	Σημαντικά είδη	Σύμβαση Βέρνης	IUCN Red List
ΑΜΦΙΒΙΑ					
<i>Bufo viridis</i>	Ιριδίζων φρύνος	IV		II	LC
<i>Pelophylax bedriagae</i>	Βαλτόβιος βάτραχος			III	LC
ΕΡΠΕΤΑ					
<i>Ablepharus budaki</i>	Αβλέφαρη σαύρα	IV	+	II	LC
<i>Acanthodactylus schreiberi</i>	Ακανθοδάκτυλος	II/IV ¹	+	III	EN
<i>Chameleo chameleon</i>	Χαμαιλέον	IV	+	II	
<i>Dolicophis jugularis</i>	Σαΐτα	IV		III	
<i>Hemerrhois nummifer</i>	Σαΐτα	IV		III	
<i>Mediodactylus kotschyifitzingeri</i>	Γκρι σαμαμίδι	IV ²	+	II	
<i>Phoenicolacerta troodica</i>	Σαύρα		+		LC
<i>Stellagama stellio</i>	Κουρκουτάς	IV ³		III	
<i>Malpolon insignitus</i>	Σαπίτης			III	
<i>Natrix natrix cypriaca</i>	Νερόφιδο	II/IV	+	III	
<i>Ophisops elegans</i>	Φιδόματη σαύρα	IV	+	III	
<i>Telescopus fallax</i>	Ξυλόδροπτης	IV	+	III	
<i>Macrovibera lebetina</i>	Έχιδνα	II/IV ⁴		II	EN ⁴

1. *Lacerta schreiberi*, 2. *Cyrtopodion kotschy*, 3. *Stellio stellio*, 4. *Macrovipera schweizeri* (*Vipera lebetina schweizeri*)

3.2.4 Μέτρα Προτεραιότητας

Σύμφωνα με το περί Προστασίας και Διαχείρισης της Φύσης και της Άγριας Ζωής (Μέτρα Προτεραιότητας για Ειδικές Ζώνες Διατήρησης) Διάταγμα του 2015 (Κ.Δ.Π. 294/2015), τα μέτρα προτεραιότητας για την ΕΖΔ «Μαδαρή - Παπούτσα - CY2000005» είναι τα ακόλουθα:

- (α) διατήρηση σε εξαιρετική κατάσταση διατήρησης των οικοτόπων:
- 9390* - «θαμνώδεις και δασικές συστάδες με *Quercus alnifolia*»,
 - 5210 - «Δενδροειδή Matorrals με *Juniperus* spp.»,
 - 8140 - «Λιθώνες της Ανατολικής Μεσογείου»,
 - 8220 - «Πυριτικά βραχώδη πρανή με χασμοφυτική βλάστηση»,
 - 9290 - «Δάση με *Cupressus (Acero-Cupression)*, και
 - 9540 - «Μεσογειακά πευκοδάση με ενδημικά είδη πεύκων της Μεσογείου».
- (β) διατήρηση ή/ και βελτίωση της κατάστασης διατήρησης των οικοτόπων:
- 9530* - «(Υπο)μεσογειακά πευκοδάση με ενδημικά μαυρόπευκα»,
 - 9560* - «Ενδημικά δάση με *Juniperus* spp.», και
 - 92C0 - «Δάση *Platanus orientalis* και *Liquidambar orientalis* (*Platanion orientalis*)».
- (γ) διατήρηση ή/ και βελτίωση της κατάστασης διατήρησης των ειδών:
- **Chionodoxa lochia*, και
 - Crocus cyprius*.
- (δ) διατήρηση ή/ και βελτίωση της κατάστασης διατήρησης των ειδών:
- **Coluber cypriensis*,
 - **Natrix natrix cypriaca*, και

iii. *Rousettus aegyptiacus*,

καθώς και διατήρηση ή/ και αποκατάσταση των βιοτόπων τους και ιδιαίτερα των πηγών τροφοληψίας τους ή/ και των καταφυγίων ή/ και των χώρων αναπαραγωγής τους, περιλαμβανομένων και των συστημάτων προσδιορισμού των ορίων των αγρών (φυτοφράκτες, ξεροληθιές) και των παραδοσιακών αγρό-συστημάτων εντός της ΕΖΔ, σύμφωνα με τα αποτελέσματα του έργου LIFE ICOSTACY (LIFE09 NAT/CY/000247).

- (ε) προστασία και διατήρηση της ετερογένειας του τοπίου που αποτελείται από εναλλασσόμενους τύπους οικοτόπων και χρήσεων γης, η οποία συμβάλλει στη διατήρηση βιώσιμου τοπικού πληθυσμού των ειδών **Coluber cypriensis* και **Natrix natrix cypriaca*, σύμφωνα με τα αποτελέσματα του έργου LIFE ICOSTACY (LIFE09 NAT/CY/000247).
- (στ) διατήρηση των ενδιαιτημάτων των ειδών ορνιθοπανίδας που παρατηρούνται στην ΕΖΔ σε ικανοποιητική κατάσταση διατήρησης, ώστε να διασφαλίζεται η παρουσία και η διαβίωσή της, ειδικότερα όσον αφορά τα είδη του Παραρτήματος Ι των περί Προστασίας και Διαχείρισης Άγριων Πτηνών και Θηραμάτων Νόμων του 2003 έως 2015.
- (ζ) διατήρηση ή/ και βελτίωση της κατάστασης των υδάτινων πόρων, καθώς και των φυσικών ρυακίων της ΕΖΔ, τα οποία αποτελούν βασικό στοιχείο για τη διατήρηση των ποτάμιων και παραποτάμιων οικοσυστημάτων.
- (η) διατήρηση των φυσικών φαραγγίων και γεωμορφωμάτων που παρατηρούνται στην ΕΖΔ, τα οποία αποτελούν σημαντικά στοιχεία για την ανάπτυξη και διατήρηση οικοτόπων και ειδών.
- (θ) περιορισμός ή/ και απαγόρευση ενεργειών, ή/ και οχλήσεων, ή/ και δραστηριοτήτων εντός της ΕΖΔ που δυνατό να έχουν σημαντικές αρνητικές επιπτώσεις στην ΕΖΔ, για την αποφυγή της υποβάθμισης φυσικών οικοτόπων και των οικοτόπων των ειδών και
- (ζ) ενίσχυση της περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης/ συνείδησης, εκπαίδευση του κοινού και ανάδειξη της ΕΖΔ.

3.3 ΠΙΕΣΕΙΣ – ΑΝΘΡΩΠΟΓΕΝΕΙΣ ΕΠΙΔΡΑΣΕΙΣ

Οι περιοχές Natura 2000 ΕΖΔ Μαδαρή-Παπούτσα και ΖΕΠ Βουνοκορφές Μαδαρής-Παπούτσα, χαρακτηρίζεται από φυσικότητα και απουσία έντονων ανθρωπογενών επεμβάσεων. Αυτό οφείλεται εν μέρει στη χωροθέτηση και προσβασιμότητά της, αφού η περιοχή παρουσιάζει έντονο ανάγλυφο και περιλαμβάνει πλαγιές και κορφές βουνών, αλλά και ότι γεωγραφικά βρίσκεται στην ημιορεινή/ορεινή Λεμεσό, σε περιοχές που δημογραφικά έχουν φθίνουσα τάση. Χαρακτηριστικό της φθίνουσας αυτής τάσης είναι η εγκατάλειψη των εκτατικών ή/και παραδοσιακών καλλιεργειών π.χ. εγκατάλειψη και καταστροφή παραδοσιακών ξηρολιθιών, που μπορεί να επηρεάσει αρνητικά τα είδη πτηνοπανίδας τα οποία ευνοούνται από αυτού του τύπου καλλιέργειες.

Η ευρύτερη περιοχή αποκτά αυξημένη εποχική επισκεψιμότητα, αφού αποτελεί γνωστό παραθεριστικό και θεματικό (γιορτή του ρόδου) τουρισμό.

Λόγω του καθεστώτος προστασίας της και των πολεοδομικών ρυθμίσεων στην περιοχή, δεν υπάρχουν μεγάλα έργα τα οποία να επηρεάζουν την κατάσταση των ειδών και των οικοτόπων της περιοχής Natura 2000. Στην ευρύτερη περιοχή Natura 2000, από άποψη υποδομών, σημαντικότερες είναι το οδικό δίκτυο που συνδέει της κοινότητες περιμετρικά μεταξύ τους καθώς και τα

σημαντικότερα σημεία ενδιαφέροντος και επισκεψιμότητας, το δίκτυο ηλεκτροδότησης, καθώς και αιολικό πάρκο που εντοπίζεται νότια της περιοχής Natura 2000.

Το οδικό δίκτυο αφορά δημόσιο οδικό δίκτυο, καθώς και δασικό οδικό δίκτυο το οποίο συμπληρώνεται από αντιτυρικές ζώνες για σκοπούς δασοπυρόσβεσης στο βόρειο μέρος της περιοχής. Το Τμήμα Δασών έχει επίσης κατασκευάσει για την εξυπηρέτηση των επισκεπτών της περιοχής αρκετά μονοπάτια της φύσης, ενώ για σκοπούς δασοπυρόσβεσης υπάρχει το πυροφυλάκιο της Μαδαρής, υδατοδεξαμενές καθώς και πυροσβεστικοί κρουνοί. Έχει επίσης πρόσφατα δημιουργηθεί μέσω του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης εκδρομικός χώρος στο Παλαιχώρι παρά τον ποταμό Σερράχη.

Το δίκτυο της ΑΗΚ είναι σχετικά περιορισμένο με ολικό μήκος περίπου 15km και αφορά καλώδια μεσαίας και χαμηλής τάσης. Βρίσκεται ουσιαστικά περιμετρικά της ΖΕΠ, προκειμένου να εξυπηρετεί το οδικό δίκτυο πλησίον των κοινοτήτων.

Το αιολικό πάρκο ισχύος 2,4MW που βρίσκεται στο Καμπί του Φαρμακά, αξιοποιεί την αιολική ενέργεια για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας, η οποία διοχετεύεται κατευθείαν στο δίκτυο της ΑΗΚ.

Εντός της περιοχής παρατηρούνται αρκετά σημεία όπου παράνομα έχουν απορριφθεί μπάζα ή άλλα ογκώδη αντικείμενα με αποτέλεσμα να καταγράφεται απώλεια οικοτόπων, ενώ παράλληλα ελλοχεύει κίνδυνος πρόκλησης δυσμενών επιπτώσεων για την περιοχή, αφού τέτοιοι χώροι αποτελούν εστίες πρόκλησης πυρκαγιών και ρύπανσης του υδροφορέα, ενώ ευνοούν την αύξηση των πληθυσμών τρωκτικών, τα οποία θηρεύουν αυγά πτηνών περιορίζοντας την αναπαραγωγική τους επιτυχία. Σε διάφορα σημεία στην ευρύτερη περιοχή που εμπίπτει στα όρια των κοινοτήτων Αγρού, Αγ. Ιωάννη και Αγ. Θεοδώρου, έχει παράνομα αφεθεί μεγάλος αριθμός παλαιών αυτοκινήτων σε παρακείμενους δρόμους, βουνά και αργάκια, τα οποία αποτελούν δυνητική πηγή ρύπανσης των εδαφών και των υδάτων, καθώς και αισθητική ρύπανση.

Στην περιοχή παρατηρείται σημαντικός αριθμός παράνομων υποστατικών τα οποία ανεγείρονται για την εξυπηρέτηση κυρίως γεωργικών δραστηριοτήτων.

Σύμφωνα με το Διαχειριστικό Σχέδιο και τα Τυποποιημένα Έντυπα Δεδομένων, η περιοχή βρίσκεται σε καλή κατάσταση αφού διατηρεί σε μεγάλο βαθμό την φυσικότητα της και δεν ασκούνται σημαντικές πιέσεις στα είδη και στους οικοτόπους της, ενώ οι ανθρωπογενείς δραστηριότητες είναι σχετικά περιορισμένες.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4. ΣΤΑΔΙΟ 1: ΠΡΟΕΛΕΓΧΟΣ (SCREENING)

Σε αυτό το κεφάλαιο περιγράφονται τα αποτελέσματα της πρώτης φάσης της διαδικασίας Δέουσας Εκτίμησης των Επιπτώσεων, όπως αυτό καθορίζεται από το Κατευθυντήριο Κείμενο του DG Environment της Ευρωπαϊκής Επιτροπής "*Assessment of plans and projects significantly affecting Natura 2000 sites - Methodological guidance on the provisions of Article 6(3) and (4) of the Habitats Directive 92/43/EEC*" και που αφορούν στο Στάδιο 1 με τίτλο: Προέλεγχος (Screening).

Ουσιαστικά στο στάδιο αυτό αξιολογείται ποιοτικά, κατά πόσο υπάρχει ενδεχόμενο επηρεασμού της προστατευόμενης περιοχής από το προτεινόμενο έργο. Προσδιορίζονται οι πιθανές δυνητικές επιπτώσεις (συμπεριλαμβανομένων και συνεργιστικών επιπτώσεων με άλλες δραστηριότητες στην περιοχή) του Έργου στη δομή, συνεκτικότητα και λειτουργία της περιοχής του Δικτύου Natura 2000 και εκτιμάται κατά πόσον αυτές είναι σημαντικές. Σημειώνεται ότι σύμφωνα με το καθοδηγητικό έγγραφο, όπου η πιθανότητα πρόκλησης σημαντικών επιπτώσεων στην προστατευόμενη περιοχή είναι αβέβαιη, τότε εφαρμόζεται η αρχή της πρόληψης (precautionary principle) δηλαδή θεωρείται ότι η πρόκληση επιπτώσεων στην περιοχή είναι πιθανή.

Τα στοιχεία τα οποία αποτελούν τη βάση πάνω στην οποία γίνεται ο Προέλεγχος για το υπό εξέταση έργο, περιγράφονται στα προηγούμενα Κεφάλαια της παρούσας μελέτης και συγκεκριμένα στο Κεφάλαιο 2 (Στοιχεία για το προτεινόμενο έργο, την περιοχή του έργου, καθώς και άλλα έργα/δραστηριότητες στην περιοχή, τα οποία δύναται να έχουν συνεργιστικές/ συσσωρευτικές επιπτώσεις με το υπό εξέταση έργο), καθώς και στο Κεφάλαιο 3 (Στοιχεία για τις Περιοχές Natura 2000).

Τα αποτελέσματα του **Σταδίου 1: Προέλεγχος** παρατίθενται στον Πίνακα 4.1, ο οποίος διαμορφώθηκε και ακολουθεί τις προδιαγραφές αξιολόγησης που ορίζονται από το Κατευθυντήριο Κείμενο.

Πίνακας 4.1: Πίνακας Προέλεγχου (Screening Matrix) για το υπό μελέτη έργο

Σύντομη περιγραφή του προτεινόμενου Έργου

- Το έργο αφορά στην ανέγερση εκκλησίας 363m² (εσωτερικός καλυμμένος χώρος) και συνοδών διευκολύνσεων, δηλ. οδικό δίκτυο εντός τεμαχίου, θέσεις στάθμευσης, αποχωρητήρια, αποθήκη και πλακόστρωτο προαύλιο.
- Η εκκλησία έχει σκοπό να λειτουργεί ως σημείο συγκέντρωσης των κειμηλίων από την Ιερά Μονή του Μεγάλου Αγρού, η οποία υπήρχε στην περιοχή και από την οποία πήρε το όνομά της η κοινότητα του Αγρού. Σκοπός είναι, αυτή η εκκλησία σε συνδυασμό με άλλα υφιστάμενα έργα ή/ και έργα που εκτελούνται στην κοινότητα, να αποτελέσουν τουριστικό πόλο έλξης, με το συγκεκριμένο οικοδόμημα να έχει ως στόχο την ανάδειξη της εκκλησιαστικής πολιτιστικής κληρονομιάς.
- Ο πλακόστρωτος χώρος του προαυλίου θα καλύπτει έκταση 970m², ενώ το βοηθητικό οικοδόμημα, στο οποίο θα χωροθετούνται τρία αποχωρητήρια και η αποθήκη, θα έχει εμβαδό 29m². Το συνολικό ύψος της εκκλησίας -συμπεριλαμβανομένου και του τρούλου- ανέρχεται στα 12,7 m. Η μέγιστη χωρητικότητα της εκκλησίας σύμφωνα με τον μοναστηριακό σχεδιασμό θα είναι 150 άτομα.
- Παράλληλα, περιλαμβάνονται 18 θέσεις στάθμευσης, οι οποίες τοποθετούνται εκατέρωθεν του εσωτερικού οδικού δικτύου. Το οδικό δίκτυο εσωτερικά του τεμαχίου πλάτους 7,5m θα έχει μήκος περίπου 500 m, ενώ ο δρόμος θα παραμείνει χωματόδρομος και θα ακολουθήσει τη μορφολογία του φυσικού εδάφους ώστε να ελαχιστοποιηθούν οι χωματουργικές εργασίες για την κατασκευή του.
- Στην περιοχή ανέγερσης της εκκλησίας έχουν ήδη εκτελεστεί χωματουργικές εργασίες εκσκαφής – επιχωμάτωσης, από όπου έχει ήδη δημιουργηθεί ένα πλατό εμβαδού περίπου 1.500m². Παράλληλα, σύμφωνα με τα σχέδια για την κατασκευή της εκκλησίας

και του σχετικού προαύλιου και χώρου στάθμευσης εκτιμάται ότι θα χρειαστεί περαιτέρω επιχωμάτωση το μέγιστο 10 m³.

- Η διάρκεια κατασκευής του έργου εκτιμάται σε 18 μήνες.
- Η εκκλησία θα λειτουργεί μία φορά το χρόνο στις 8 Σεπτεμβρίου όταν γιορτάζεται η Γέννηση της Θεοτόκου, ενώ θα είναι ανοικτή στο κοινό όλες τις Κυριακές του χρόνου για επίσκεψη, καθώς σε αυτόν θα εκτίθενται εκκλησιαστικά κειμήλια.
- Εξωτερικός φωτισμός θα υπάρχει στο προαύλιο της εκκλησίας αλλά θα λειτουργεί μόνο για τις ημέρες εορτασμού περί της 8^{ης} Σεπτεμβρίου, όπου θα υπάρχει προσέλευση κατά τις νυχτερινές ώρες (εσπερινός). Η ύπαρξη φωτιστικών σωμάτων θα είναι περιορισμένη στην απόλυτα αναγκαία ώστε να υπάρχει ικανοποιητικός φωτισμός για τους επισκέπτες τις βραδινές ώρες.

[για περαιτέρω περιγραφή βλ. Κεφάλαιο 2 της παρούσας μελέτης]

- Το υπό μελέτη έργο εμπίπτει εντός των περιοχών του Δικτύου Natura 2000 Ζώνη Ειδικής Προστασίας (ΖΕΠ) «CY2000015- Βουνοκορφές Μαδαρής-Παπούτσας» και εν μέρει εντός της Ειδικής Ζώνης Διατήρησης (ΕΖΔ) «CY2000005 Μαδαρή-Παπούτσα».

ΖΕΠ CY2000015 - Βουνοκορφές Μαδαρής-Παπούτσας

- Βάσει της Οδηγίας 2009/147/ΕΚ για τα Άγρια Πτηνά, η περιοχή «Βουνοκορφές Μαδαρής – Παπούτσας» έχει καθοριστεί ως ΖΕΠ από τον Οκτώβριο 2007. Αποτελεί πολύ σημαντική περιοχή για την πτηνοπανίδα αφού φιλοξενεί σημαντικούς πληθυσμούς ειδών του Παραρτήματος Ι της Οδηγίας 2009/147/ΕΚ, τα οποία αναπαράγονται στην περιοχή. Η περιοχή περιλαμβάνει οικοτόπους τροφοληψίας και αναπαραγωγής για τα είδη αυτά, και αποτελεί μια από τις πιο σημαντικές περιοχές φωλεοποίησης τους στην Κύπρο. Για την περιοχή εκπονήθηκε Διαχειριστικό Σχέδιο το 2016.
- Η περιοχή καθορίστηκε ως ΖΕΠ λόγω της παρουσίας 10 ειδών πτηνοπανίδας: Σπιζαετός *Aquila fasciata*, Διπλογέρακο *Buteo rufinus*, Νυκτοπούλλι *Caprimulgus europaeus*,
- Πευκοτρασιήλα *Lullula arborea*, Σκαλιφούρτα *Oenanthe cypriaca*, Τρυπομάζης *Sylvia melanothorax*, Πέμπετσος *Parus ater cypriotes*, Δενδροβάτης *Certhia brachydactyla dorothea*, Δακκανούρα *Lanius nubicus*, Σιταροπούλλι *Emberiza caesia*.
- Εκτός από τα πιο πάνω είδη, άλλα είδη του Παραρτήματος Ι της Οδηγίας 2009/147/ΕΚ που φωλιάζουν στη ΖΕΠ είναι: Ζάνος *Falco peregrinus* (4 ζευγάρια), Κράγκα *Coracias garrulus* και Κεφαλάς *Lanius collurio*. Συνολικά, άλλα 10 είδη του Παραρτήματος Ι παρατηρούνται στην περιοχή, κυρίως κατά τη μετανάστευση (την άνοιξη και το φθινόπωρο). Τα πιο αξιοσημείωτα είναι τα μεταναστευτικά αρπακτικά. Συνολικά στη ΖΕΠ «Βουνοκορφές Μαδαρής – Παπούτσας» έχουν καταγραφεί 84 είδη, από τα οποία 56 φωλιάζουν στη περιοχή.
- Το ευνοϊκό καθεστώς διατήρησης της περιοχής ΖΕΠ «Βουνοκορφές Μαδαρής– Παπούτσας» εξαρτάται κατά κύριο λόγο από τον αναπαραγωγικό πληθυσμό δέκα σημαντικών ειδών της ΖΕΠ. Στα πλαίσια εκπόνησης του Διαχειριστικού Σχεδίου της περιοχής ΖΕΠ ορίστηκαν οι στόχοι διατήρησης για τη ΖΕΠ «Βουνοκορφές Μαδαρής– Παπούτσας». Επίσης, στο πλαίσιο εκπόνησης του Διαχειριστικού Σχεδίου για τα είδη χαρακτηρισμού καθορίστηκαν Ευνοϊκές Τιμές Αναφοράς (ETA) ή Favourable Reference Value (FRVs) δηλαδή αριθμητικός στόχος διατήρησης για κάθε είδος σε επίπεδο περιοχής ΖΕΠ αλλά και σε επίπεδο κράτους.

ΕΖΔ CY 2000005 - Μαδαρή-Παπούτσα

- Η περιοχή της Μαδαρής-Παπούτσας κηρύχθηκε ως ΤΚΣ το 2008 και το 2015 χαρακτηρίστηκε ως ΕΖΔ βάσει της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ, λόγω της παρουσίας σημαντικών οικοτόπων και σημαντικών ειδών χλωρίδας και πανίδας, τα οποία περιλαμβάνονται στα Παραρτήματα Ι και ΙΙ της Οδηγίας αντίστοιχα. Για την περιοχή εκπονήθηκε Διαχειριστικό Σχέδιο το 2007.
- Σύμφωνα με το Τυποποιημένο Έντυπο Δεδομένων (Standard Data Form), οι κυρίαρχοι οικοτόποι αφορούν δασικούς τύπους *Pinus brutia* και *Quercus alnifolia* σε αμιγείς συστάδες ή σε μικτή μορφή. Η περιοχή περιλαμβάνει τους εξής οικοτόπους:
 - Δενδρώδεις θαμνώνες με *Juniperus excelsa* (τύπος οικοτόπου 5213)
 - Δενδρώδεις θαμνώνες με *Juniperus oxycedrus* (τύπος οικοτόπου 5211)
 - Φρύγανα με *Sarcopoterium spinosum* (τύπος οικοτόπου 5420)
 - Λιθώνες της Ανατολικής Μεσογείου (τύπος οικοτόπου 8140)

Σύντομη περιγραφή της/των περιοχής/ών Natura 2000

- Πυριτικά βραχώδη πρανή με χασμοφυτική βλάστηση (τύπος οικοτόπου 8220)
 - Δάση κυπαρίσσου *Cupressus sempervirens* (τύπος οικοτόπου 9290)
 - Παρόχθια δάση με *Alnus orientalis* και *Platanus orientalis* (τύπος οικοτόπου 92C0)
 - Θάμνοι και χαμηλή βλάστηση με *Quercus alnifolia* (τύπος οικοτόπου 9390*)
 - Δάση μαύρης πεύκης *Pinus nigra subsp. pallasiana* (τύπος οικοτόπου 9536*)
 - Δάση τραχείας πεύκης *Pinus brutia* (τύπος οικοτόπου 9540)
 - Ενδημικά δάση με *Juniperus spp.* (τύπος οικοτόπου 9560)
- Η χλωρίδα της περιοχής παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον, καθώς περιλαμβάνει αρκετά taxa (είδη και υποείδη) με ιδιαίτερη χλωριδική σημασία. Σημειώνεται ότι, από τα 131 ενδημικά taxa της Κύπρου, τα 41 έχουν βρεθεί στην περιοχή Μαδαρής-Παπούτσας. Σαράντα ενδημικά φυτικά είδη και υποείδη της Κύπρου έχουν βρεθεί στην περιοχή καθώς και 13 απειλούμενα είδη που περιλαμβάνονται στο Κόκκινο Βιβλίο της Χλωρίδας της Κύπρου.
- Η πανίδα της περιοχής είναι εξίσου πλούσια. Όσον αφορά την παρουσία των θηλαστικών στην περιοχή, μοναδικός αντιπρόσωπος των σαρκοφάγων είναι η αλεπού (*Vulpes vulpes*) η οποία είναι ο κύριος θηρευτής τόσο των ανοιχτών, θαμνωδών, όσο και των δασωδών περιοχών. Από τα υπόλοιπα χερσαία μη ιπτάμενα θηλαστικά υπάρχουν ικανοί πληθυσμοί του λαγού (*Lepus euroraesus*) καθώς και πληθώρα μικροθηλαστικών. Από αυτά, κύριοι αντιπρόσωποι των Εντομοφάγων είναι ο σκαντζόχοιρος (*Hemiechinus auritus dorotheae*), ενώ από τα Τρωκτικά, υπάρχουν οι κοινοί επίμεις (*Rattus norvegicus*, *R. rattus*) και οι ποντικοί (*Mus musculus*, *M. macedonicus*). Όσον αφορά στα ιπτάμενα θηλαστικά ξεχωρίζει η παρουσία του μεγαχειρόπτερου νυχτοπάππαρου (*Roussetus aegyptiacus*). Από τις υπόλοιπες νυχτερίδες της υπόταξης των μικροχειροπτέρων είναι πιθανόν να υπάρχουν ρινόλοφοι (*Rhinolophus spp.*), πιπιστρέλλοι (*Pipistrellus spp.*) και ιδιαίτερα η βουνονυχτερίδα (*Hypsugo savii*). Τα αμφίβια που απαντούν στην περιοχή είναι ο βαλτόβιος βάτραχος (*Pelophylax bedriagae*) κοντά σε υδάτινα σώματα και ο ιριδίζων φρύνος (*Bufo viridis*). Όσον αφορά στα ερπετά υπάρχει ένας σημαντικός αριθμός ειδών σαυρών και φιδιών.

[για περαιτέρω περιγραφή βλ. Κεφάλαιο 3 της παρούσας μελέτης]

Κριτήρια Αξιολόγησης - Εκτίμησης

Περιγραφή των επιμέρους στοιχείων του Έργου, τα οποία (είτε από μόνα τους ή σε συνδυασμό με άλλα σχέδια ή έργα) είναι πιθανόν να προκαλέσουν επιπτώσεις στην/στις περιοχή/ες Natura 2000

- Ανέγερση εκκλησίας και συνοδών διευκολύνσεων, δηλ. πλακόστρωτος χώρος προαυλίου, οδικό δίκτυο εντός τεμαχίου, θέσεις στάθμευσης, αποχωρητήρια και αποθήκη.
- Εργασίες κατασκευής
- Λειτουργία ως χώρος προσκυνήματος και ανάδειξης εκκλησιαστικής πολιτιστικής κληρονομιάς (ανοιχτός τις Κυριακές) και λειτουργία μία φορά το χρόνο στις 8 Σεπτεμβρίου όταν γιορτάζεται η Γέννηση της Θεοτόκου.
- Περιορισμένος εξωτερικός φωτισμός στο προαύλιο της εκκλησίας αλλά με λειτουργία μόνο για τις ημέρες εορτασμού περί της 8ης Σεπτεμβρίου, όπου θα υπάρχει προσέλευση κατά τις νυχτερινές ώρες (εσπερινός).

Περιγραφή των πιθανών άμεσων, έμμεσων ή δευτερογενών επιπτώσεων του Έργου (είτε από μόνο του ή σε συνδυασμό με άλλα σχέδια ή έργα) στην/στις περιοχή/ες Natura 2000 δυνάμει των εξής:

- μέγεθος και κλίμακα
- κατάληψη γης
- απόσταση από περιοχή Natura 2000 ή βασικά χαρακτηριστικά αυτής
- απαιτήσεις πόρων (άντληση νερού, κλπ.)
- εκπομπές (στο έδαφος, στο νερό ή στην ατμόσφαιρα)

Κατά τη φάση κατασκευής

- Όχληση - Διατάραξη ειδών πανίδας: Η αυξημένη δραστηριότητα κατά τις κατασκευαστικές εργασίες, όπως η αυξημένη επισκεψιμότητα, η πραγματοποίηση εκσκαφών και γενικότερα οι εργασίες ανέγερσης του κτιρίου και των συνοδών διευκολύνσεων, οι διαδρομές βαρέων οχημάτων και η αύξηση των επιπέδων θορύβου αναμένεται να προκαλέσουν όχληση και διατάραξη στην πανίδα και πτηνοπανίδα της περιοχής μελέτης, συμπεριλαμβανομένων ειδών προτεραιότητας. Όσον αφορά στα είδη χαρακτηρισμού αρπακτικών Σπιζαιτός *Aquila fasciata* και Διπλογέρακο *Buteo rufinus* βάσει των διαθέσιμων στοιχείων δεν υπάρχει φωλιά εντός ακτίνας 2 χλμ. (ζώνη 'μη-ενόχλησης') από το υπό μελέτη έργο (προφορική επικοινωνία με Υπηρεσία Θήρας και Πανίδας). Η περιοχή μελέτης χρησιμοποιείται κυρίως για σκοπούς τροφοληψίας των ειδών αυτών. Οι εργασίες κατασκευής θα έχουν διάρκεια περίπου 18 μήνες, εκ των οποίων λιγότερο από 3 μήνες θα είναι οι βαριές κατασκευαστικές εργασίες (χωματοργικά, σκυρόδεμα κ.λπ.). Κρίνεται ότι με τη λήψη μέτρων μετριασμού οι επιπτώσεις αυτές δεν θα είναι σημαντικές λόγω του μεγέθους του έργου. Οι οχλούσες

- εκσκαφές, εκχερσώσεις γης
 - μεταφορές
 - διάρκεια της κατασκευής, λειτουργίας, αποξήλωσης
 - άλλα
- Περιγραφή πιθανών αλλαγών στην περιοχή του προτεινόμενου Έργου, ως αποτέλεσμα των εξής:
- μείωση ενδιαιτήματος
 - διατάραξη σημαντικών ειδών - ειδών προτεραιότητας
 - κατακερματισμός οικοτόπων - απώλεια ειδών
 - μείωση της πυκνότητας των ειδών
 - αλλαγές σε βασικούς δείκτες, σημαντικούς για τη διατήρηση της περιοχής (ποιότητα, ποσότητα νερού κ.λπ.)
 - κλιματική αλλαγή
- κατασκευαστικές εργασίες δε θα πρέπει να συμπίπτουν με την περίοδο φωλεοποίησης ειδών πτηνοπανίδας.
- **Κατάληψη - μείωση ενδιαιτήματος και απώλεια ειδών χλωρίδας:** Το αποτύπωμα όλων των εγκαταστάσεων (κάλυψη εδάφους) ανέρχεται σε περίπου 4820 m².
 - Από αυτά, γύρω στα 1420 m² αφορούν σε μη υδατοπερατή κάλυψη (εκκλησία και βοηθητικοί χώροι), ενώ τα υπόλοιπα προτείνεται να γίνουν με υδατοπερατό υλικό (προαύλιο, οδικό δίκτυο - χωματοδρόμος).
 - Η όδευση του δρόμου θα ακολουθήσει το ανάγλυφο της περιοχής κατά το μέγιστο δυνατό έτσι ώστε το οδόστρωμα να έχει την κατάλληλη κλίση, να αξιοποιηθούν οι υφιστάμενοι χωματοδρόμοι εντός του τεμαχίου και να ελαχιστοποιηθεί η επέμβαση στη βλάστηση.
 - Για τις κατασκευαστικές εργασίες δεν αναμένεται να αποκοπούν δέντρα, ενώ αναμένεται αποκοπή μερικών αμπελών κατά μήκος του δρόμου. Δε θα αποκοπεί δενδρώδης άγρια βλάστηση, όπως π.χ. δρύες, λατζιές, δέντρα τα οποία εμφανίζονται στο βορειότερο τμήμα του τεμαχίου. Η περαιτέρω επέκταση της επιχωμάτωσης θα γίνει προς νότια με στόχο να ελαχιστοποιηθεί η οποιαδήποτε επίπτωση στη χλωρίδα. Επίσης θα πρέπει να αποφευχθεί οποιαδήποτε επέμβαση στα μεμονωμένα δέντρα ή συστάδες των ειδών *Q. infectoria*, *Q. alnifolia*, *J. oxydecrus*.
 - Μικρή απώλεια παραδοσιακών ξηρολιθίων στην περιοχή όπου θα δημιουργηθεί το πλατό για την ανέγερση της εκκλησίας. Σε σχέση με το σύνολο των ξηρολιθίων εντός του τεμαχίου, το ποσοστό απώλειας είναι πολύ μικρό.
 - Συνεπώς αναμένονται περιορισμένες αλλαγές στα ενδιαιτήματα της περιοχής από την κατάληψη γης του έργου λόγω του ότι στο μεγαλύτερο μέρος του, το τεμάχιο αποτελείται από γεωργικές καλλιέργειες μη εντατικής μορφής, κυρίως από αμπελώνα ή εγκαταλειμμένες μη αρδευόμενες καλλιέργειες στις οποίες σήμερα κυριαρχούν οι αμυγδαλιές (*Prunus dulcis*) και μοσφιλιές (*Crataegus azarolus*). Δεν εντοπίζονται τύποι οικοτόπων του Παραρτήματος Ι της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ. Στο βόρειο τμήμα που επικρατεί ημιφυσική βλάστηση με *Cistus creticus* δεν σχηματίζεται κάποιος τύπος οικοτόπου που να πληροί να κριτήρια του Οδηγού Αναγνώρισης και Χαρτογράφησης Οικοτόπων του Παραρτήματος Ι Οδηγία 92/43/ΕΟΚ στην Κύπρο.
 - Επίσης, η αποψίλωση υφιστάμενης βλάστησης από το υπό μελέτη έργο (συμπ. και της υφιστάμενης επιχωμάτωσης) και συνεπώς η μείωση ενδιαιτήματος ειδών πανίδας είναι μικρής κλίμακας – σύνολο περίπου 5000 m².
- Κατά τη φάση λειτουργίας**
- **Όχληση - Διατάραξη ειδών πανίδας:** Κατά τη φάση λειτουργίας του έργου δύναται να προκληθεί διατάραξη ειδών προτεραιότητας της ορνιθοπανίδας λόγω της αυξημένης επισκεψιμότητας τις Κυριακές και τις ημέρες γιορτής της εκκλησίας, καθώς και αυξημένων επιπέδων φωτισμού. Λόγω του τρόπου λειτουργίας της εκκλησίας (χώρος προσκυνήματος και ανάδειξης εκκλησιαστικής πολιτιστικής κληρονομιάς ανοιχτός μόνο τις Κυριακές και λειτουργία μία φορά το χρόνο το Σεπτέμβριο) καθώς του εξωτερικού χαμηλού φωτισμού ο οποίος θα λειτουργεί μόνο για τις ημέρες εορτασμού, δεν αναμένεται σημαντική όχληση – διατάραξη από τη λειτουργία του έργου σε είδη προτεραιότητας ορνιθοπανίδας. Σε κάθε περίπτωση θα αποφεύγεται οποιαδήποτε λειτουργία της εκκλησίας – πέρα από επίσκεψη τις Κυριακές - κατά την περίοδο φωλεοποίησης των ειδών πτηνοπανίδας.
 - Δεν αναμένονται σημαντικές επιπτώσεις στα είδη της ορνιθοπανίδας της περιοχής από τη λειτουργία του εξωτερικού φωτισμού, εφόσον τα χαρακτηριστικά των τύπων φωτιστικών, αλλά και οι ώρες λειτουργίας θα είναι τόσο περιορισμένες που δεν καθιστούν εφικτό τον αρνητικό επηρεασμό.
 - Παρόλο που δεν αναμένονται σημαντικές επιπτώσεις στα βασικά χαρακτηριστικά της δομής και λειτουργίας των περιοχών Natura 2000 προτείνεται η υιοθέτηση των εξής μέτρων μετριασμού για την ελαχιστοποίηση των επιπτώσεων:
 - Να μη γίνεται πανηγυρίς κατά τις ημέρες όπου θα εορτάζεται η Γέννηση της Θεοτόκου και να απαγορεύεται σε πλανοδιοπωλητές η πώληση διαφόρων

προϊόντων στο προαύλιο της εκκλησίας, καθ' όλες τις ημέρες όταν η εκκλησία είναι ανοικτή στο κοινό.

- Να μην γίνει εγκατάσταση ηχοσυστήματος εντός της εκκλησίας, και σχετική χρήση μικροφωνικών συστημάτων, ώστε η αύξηση των επιπέδων ηχητικών εκπομπών κατά τη λειτουργία, να περιορίζεται εντός του κτίσματος του ναού.
- Τοποθέτηση ενημερωτικής πινακίδας στο προαύλιο της εκκλησίας σχετικά με τις περιοχές του Δικτύου Natura, τα όρια τους, και την θέση του εν λόγω έργου, και άλλες λεπτομέρειες σχετικά με τα είδη προτεραιότητας και τους οικοτόπους, ώστε να γίνεται κατά το μέγιστο δυνατό αντιληπτή η σημαντικότητα των εν λόγω περιοχών.
- Τοποθέτηση κατάλληλου φωτισμού σύμφωνα με τα αναγραφόμενα στην παρούσα μελέτη και στην ΠΕΕΠ του έργου, ώστε να ελαχιστοποιείται η όχληση στην ορνιθοπανίδα. Κατά μήκος της όδευσης του οδικού δικτύου εντός του τεμαχίου δεν θα τοποθετηθεί φωτισμός.

Συnergιστικές επιπτώσεις

- Λόγω της μη παρουσίας σημαντικών άλλων έργων ή προγραμματισμένων έργων στην περιοχή, δεν προκύπτουν synergιστικές ή αθροιστικές επιπτώσεις από την υλοποίηση του προτεινόμενου έργου για τα είδη και τους οικοτόπους.

Περιγραφή των πιθανών επιπτώσεων του Έργου (είτε από μόνο του ή σε συνδυασμό με άλλα σχέδια ή έργα) συνολικά στην/στις περιοχή/ες Natura 2000 σε σχέση με τα εξής:

- Διατάραξη των βασικών χαρακτηριστικών που καθορίζουν τη δομή της περιοχής
- Διατάραξη των βασικών χαρακτηριστικών που καθορίζουν τη λειτουργία της περιοχής

- Οι πιθανές επιπτώσεις του προτεινόμενου έργου συνολικά στους οικοτόπους και τα είδη των περιοχών του Δικτύου Natura 2000 Ζώνη Ειδικής Προστασίας (ΖΕΠ) «CY2000015-Βουνοκορφές Μαδαρής-Παπούτσας» και Ειδικής Ζώνης Διατήρησης (ΕΖΔ) «CY2000005 Μαδαρή-Παπούτσα» αφορά στα εξής:
 - Προσωρινή όχληση - διατάραξη των ειδών πανίδας, συμπ. και πτηνοπανίδας και των ενιδαιτημάτων τους, και κυρίως των ειδών χαρακτηρισμού της περιοχής προστασίας κατά τη διάρκεια κατασκευής.
 - Μικρής κλίμακας κατάληψη - μείωση ενδαιτήματος και απώλεια ειδών χλωρίδας
 - Πιθανή όχληση λόγω της αυξημένης επισκεψιμότητας στην περιοχή κατά τη φάση λειτουργίας.
 - Δεν υπάρχουν άλλα προτεινόμενα ή προγραμματισμένα έργα στην περιοχή που θα μπορούσαν να δράσουν synergιστικά με το υπό μελέτη έργο και να προκαλέσουν επιπτώσεις στην περιοχή Natura 2000.
- Οι επιπτώσεις αυτές κρίνονται μικρής κλίμακας λόγω της φύσης του έργου (μέγεθος, τρόπος λειτουργίας) καθώς και της υφιστάμενης κατάστασης στην υπό μελέτη περιοχή. Επίσης, με τη χρήση των μέτρων μετριασμού -όπως αυτά περιγράφονται στις προηγούμενες παραγράφους - δεν αναμένονται σημαντικές επιπτώσεις που έχουν τη δυνατότητα να προκαλέσουν διατάραξη των βασικών χαρακτηριστικών που καθορίζουν τη δομή και λειτουργία της περιοχής.

Βάσει των παραπάνω, περιγραφή των στοιχείων του έργου ή σχεδίου, όπου οι παραπάνω επιπτώσεις είναι πιθανό να είναι σημαντικές ή όπου η κλίμακα ή το μέγεθος των επιπτώσεων αυτών δεν είναι γνωστά.

- Βάσει των παραπάνω, εκτιμάται ότι η κατασκευή και λειτουργία της εκκλησίας στην υπό μελέτη περιοχή δε δύναται να επηρεάσει σημαντικά τους οικοτόπους και τα είδη των περιοχών του Δικτύου Natura 2000 Ζώνη Ειδικής Προστασίας (ΖΕΠ) «CY2000015-Βουνοκορφές Μαδαρής-Παπούτσας» και Ειδικής Ζώνης Διατήρησης (ΕΖΔ) «CY2000005 Μαδαρή-Παπούτσα», ειδικά εάν ληφθούν κατάλληλα μέτρα και εφαρμοστούν σωστές πρακτικές κατά την κατασκευή και λειτουργία του έργου, όπως αυτά περιγράφονται πιο πάνω.
- Για το λόγο αυτό κρίνεται ότι δεν απαιτείται η εκπόνηση του «Σταδίου 2: Δέουσα Εκτίμηση» της Διαδικασίας της Δέουσας Εκτίμησης των Επιπτώσεων.